

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 11 (532)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
15 червня 2021 року

ЗІ СВЯТОМ!

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

З ДНЕМ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА!

Дорогі колеги та студенти!

З нагоди професійного свята – Дня медичного працівника прийміть найщиріші вітання! Впродовж останнього року українська та світова спільнота відчули, наскільки важливою є робота лікарів, медсестер і медичної галузі загалом. Сьогодні висловлюю сердечну подяку за вашу працю, врятовані життя, за повернуте пацієнтам здоров'я й надію, людяність і співпереживання.

У непростих умовах медичні працівники продовжують якісно виконувати свої професійні обов'язки, впроваджують нові методики лікування та турбуються про профілактику захворювань.

Нехай усе, зроблене з душею та натхненням, повертається до вас сторлицею! Нехай кожна мить життя радує своєю неповторністю, а виконання благородної місії приносить професійне задоволення!

Від усього серця зичу всім вам і вашим рідним міцного здоров'я, здійснення мрій, миру, оптимізму, нових досягнень, розуміння й підтримки держави та впевненості у власних силах!

Нехай віра та оптимізм будуть вірними супутниками на все життя, а заслужена шана додасть сил і насаги на нові здобутки у справі!

Михайло КОРДА,
ректор ТНМУ

Христина МАЙХРУК – студентка медичного факультету.

Стор. 5

ВІТАЄМО!

У НОМЕРІ

ЧЛЕНІВ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ ТНМУ ОБРАЛИ АКАДЕМІКОМ І ЧЛЕНОМ-КОРЕСПОНДЕНТОМ НАМН УКРАЇНИ

За інформацією ВНКК Президії НАН України, 26 травня відбулася сесія загальних зборів НАН України, під час якої було обрано дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НАН України. Цього року було оголошено конкурс на заміщення 33 вакансій академіків і 76 вакансій членів-кореспондентів з 97-ми спеціальностей. За підсумками таємного голосування було обрано 30 академіків, 73 члени-кореспонденти та 27 іноземних членів НАН України. З цього числа двоє членів наглядової ради ТНМУ перемогли в конкурсному відборі.

Дійсним членом (академіком) Національної академії наук України відділення біохімії, фізіології та молекулярної біології став Віталій Іванович Цимбалюк – президент НАМН України, академік

НАМН України, доктор медичних наук, професор.

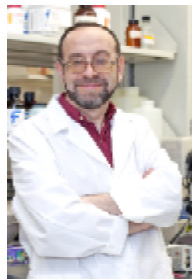
Членом-кореспондентом Національної академії наук України відділення біохімії, фізіології та молекулярної біології обрано Василя Васильовича Лазоришинця – директора Національного інституту серцево-судинної хірургії імені М. Амосова, академіка НАМН України, доктора медичних наук, професора.

Щиро вітаємо членів Наглядової ради ТНМУ з високим науковим визнанням і досягненням. Цінуємо багаторічну співпрацю з нашим університетом і віримо в її подальший розвиток. Бажаємо Віталію Івановичу та Василю Васильовичу подальших наукових, професійних і особистих успіхів, здобутків, здоров'я, миру, добробуту!

Пресслужба ТНМУ

Стор. 3-4

АСОЦІЙОВАНИЙ ПРОФЕСОР УНІВЕРСИТЕТУ ОГАЙО ЮРІЙ СЛИВКА: «КЛІНІЧНИЙ ДОСВІД, ЗДОБУТИЙ В УКРАЇНІ, МЕНІ ДУЖЕ ЗГОДИВСЯ»

Часом варто об'їхати пів світу, щоб збагнути: все найвагомніше та найдорожче чекає на тебе вдома. Тому й повертаються до альма-матер її випускники, діляться своїми здобутками та перемогами, розповідають про світ і радіють успіхам рідного університету. Як, зокрема, й асоційований професор кафедри біомедичних наук Університету Огайо (США) Юрій Сливка.

Стор. 6-8

ПРОФЕСОРКА НАТАЛІЯ ГЕВКАЛЮК: «УСПІХ ПРИХОДИТЬ ДО ТИХ, ХТО ЙДЕ ЙОМУ НАЗУСТРІЧ»

«Відомо, що без віри у власні сили й здібності не можна братися за жодну справу, бо здійснення планів вимагає наполегливості та залізної волі. Жодна велика перемога неможлива, якщо їй не передує мала перемога над самим собою. Досягає успіху та людина, яка вірить у власні сили, для якої кожен малий успіх є сходинкою до наступного більшого успіху», – переконана професорка кафедри дитячої стоматології ТНМУ Наталія Гевкалюк.

перемога над самим собою. Досягає успіху та людина, яка вірить у власні сили, для якої кожен малий успіх є сходинкою до наступного більшого успіху», – переконана професорка кафедри дитячої стоматології ТНМУ Наталія Гевкалюк.

У ТНМУ НАКРЕСЛИЛИ НАПРЯМКИ СПІВПРАЦІ З РЕСПУБЛІКОЮ УЗБЕКИСТАН

Надзвичайний та Повноважний Посол Республіки Узбекистан Алішер А. Курманов і радник з торгівельно-економічних питань Посольства Бабура Рахматова у рамках робочого візиту до Тернопільської області відвідали Тернопільський національний медичний університет імені І. Горбачевського. Поважні гості зустрілися з представниками адміністрації вишу.

Ректор ТНМУ, професор Михайло Корда зазначив, що упродовж тривалого часу триває успішна співпраця із Самаркандським державним медичним університетом, Ургенцьким

дипломів зі спеціальності «Медсестринство» успішно реалізують спільно з Самаркандським державним медичним інститутом. У лютому 2021 року з директором Ургенцької філії Ташкентської державної медичної академії, професором Рашидом Рузібаєвим було домовлено про впровадження програми подвійних дипломів зі спеціальності «парамедик».

У результаті втілення в життя цього освітнього проекту випускники отримуватимуть два дипломи – Ургенцької філії Ташкентської державної медичної академії та Тернопільського національного медичного університету ім. Івана Горбачевського за умови виконання навчальних програм обох закладів вищої освіти.

Ректор ТНМУ Михайло Корда також ознайомив делегацію По-

сольства Республіки Узбекистан з досягненнями вишу, реалізацією міжнародних наукових грантових програм, освітніх проєктів.

Посол Республіки Узбекистан Алішер А. Курманов запропонував розробити дорожню карту щодо розширення освітньої діяльності ТНМУ на території Узбекистану. Він додав, що, з одного боку, наш університет зберіг високу якість освіти та постійно розвивається, а з іншого – його батьківщина перебуває в стані розвитку й модернізації медичної галузі. Ці дві складові, на думку посла, є вагомими чинниками для збільшення кількості партнерів з боку Узбекистану та розширення напрямків співпраці.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА.
Світлина авторки

філіалом Ташкентської державної медичної академії, Ташкентським державним стоматологічним інститутом.

Михайло Михайлович додав, що нині програму подвійних

ОТРИМАЛИ ІМЕННІ СТИПЕНДІЇ ГРИГОРІЯ ТА ЄВДОКІЇ ШУМОК

Під час планового засідання вченої ради ТНМУ відбулося вручення іменних стипендій Григорія та Євдокії Шумок. Нинішнього року представники родини виділили чергову суму коштів для продовження цього проєкту. Кілька місяців тому був оголошений конкурс на здобуття стипендії серед українських студентів ННІ медсестринства денної форми навчання. Подавати заявки могли всі, хто бажав. Під час відбору до уваги бралися матеріальне становище, успіхи в навчанні та громадська активність.

За результатами відбору стипендії були призначені Аліні Марушак (МБв 141, «Медсестринство»), Анні Суботенко (МБв 141, «Медсестринство»), Дмитру Бубенчику (ПБв 131, парамедик), Анастасії Прохоренко (ПБв 132, парамедик).

Ректор ТНМУ, професор Михайло Корда нагадав всім присутнім, що в університеті

діє два проєкти з надання іменних стипендій – це родини Шумки та родини Кінашуків. Щодо першої стипендії, то ідея надання матеріального заохочення для молодих людей належить Дайлу Шумці, батьки якого родом з Тернопільщини. Він вирішив робити внесок у майбутнє України у формі підтримки талановитої молоді. Іншу стипендію, за словами Михайла Михайловича, започаткували випускники ТНМУ – Людмила та Микола Кінашуки. За допомогою системи ендавменту вони вирішили підтримувати кращих студентів нашого університету. Отримані відсотки від депозитних коштів ідуть на виплату стипендії імені Кінашуків тому представникові четвертого курсу, який має найвищу академічну успішність, є активним у волонтерській, громадській, благодійній, творчій діяльності в уні-верситеті.

Директор навчально-наукового інституту медсестринства, професор Світлана Ястремська додала, що, крім грошового заохочення, кожен стипендіат отримає сертифікат про присвоєння стипендії та історичну пам'ятку про Григорія й Євдокію Шумок. Усю документацію розробили й надрукували представники родини в Канаді та надіслали до нашого університету.

Присвоєння цих стипендій розпочалося з ініціативи інструктора-методиста кафедри медсестринських наук Університету Ма-

к'юена Христини Шумки у липні 2017 року під час її перебування в ТНМУ у складі офіційної делегації вишу з Едмонтона. Свого часу родина Дейла Шумки співпрацювала з університетом у Калгарі на благодійній основі. Вони фінансово підтримували факультет, на якому навчалися майбутні медсестри. Тоді в родині виник задум у такий же спосіб співпрацювати з Тернопільським національним медичним університетом.

У дієвості стипендіальної програми добровільники могли переконатися під час відвідин ТНМУ 24 травня 2019 року. Тоді до вишу завітали Андре Шумка, Дейл Шумка, Марні Шумка. Вони

мали нагоду поспілкуватися з ректором ТНМУ, професором Михайлом Кордою, ознайомитися з роботою ННІ медсестринства.

Дейл Шумка поділився власними враженнями від перебування в Тернополі та ТНМУ: «Приїхали ми сюди тому, що наша невістка, яка є викладачем в Університеті Мак'юена в Едмонтоні, була тут декілька разів. У неї залишилися позитивні враження про ваш університет і місто. Саме в той час, коли вона повернулася від вас, я займався дослідженням свого коріння з боку мого батька. Його родина емігрувала з Тернопільщини 1908 року. Дуже велика кількість емігрантів була тоді саме з України та Польщі. Канада – велика країна й потребувала людей та робочої сили. На жаль, я нічого не зміг знайти в записках і метриках про своїх родичів. Дід з бабою по маминій лінії емігрували ще раніше – 1898 року. Не мав такої успіху в дослідженні маминого родоводу. Мені було приємно почути позитивні відгуки Христини про Тернопіль і я мріяв побувати на рідній землі своїх предків».

Адміністрація ТНМУ та студенти висловлюють щирі подяки родині Дейла Шумки за підтримку студентської молоді з числа майбутніх медсестер і парамедиків.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА.
Світлина авторки

СТУДЕНТИ-МЕДИКИ БУЛИ ВОЛОНТЕРАМИ ПІД ЧАС ВАКЦИНАЦІЇ КРАЯН

З ініціативи Тернопільської обласної державної адміністрації та Тернопільської міської ради у ЦДМІ імені О.Довженка відкрили тимчасовий пункт вакцинації мешканців Тернопільщини проти COVID-19.

Це перший пункт вакцинації, який створений для мешканців Тернополя та області. На прохання департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації й відділу охорони здоров'я та медичного забезпечення Тернопільської міськради, а також з ініціативи адміністрації ТНМУ волонтерами під час вакцинації

були студенти-медики нашого вишу.

Упродовж двох днів студенти четвертого курсу медичного факультету Назар Гуральчук, Віталій Гембрівський, Віталій Чайківський, Богдан Пилипчук, Мар'ян Коліно та Олексій Яцюк на чолі з керівником відділу виробничої практики студентів, кандидатом медичних наук Максимом Герсимоюком допомагали в організації роботи пункту вакцинації.

У ці дні щепитися вакциною CoronaVac мали можливість не

лише ті країни, які були зареєстровані в додатку «Дія», а й усі, хто бажав. Протягом двох днів дози вакцини отримали понад 700 жителів Тернополя та області.

Надалі щовихідних всі охочі матимуть змогу пройти вакцинацію, а в інші дні вакцинуватимуть осіб зі спеціальних категорій, які визначило Міністерство охорони здоров'я України, – лікарі, вчителі тощо.

Працюватиме пункт вакцинації на базі КП «ЦДМІ ім. О. Довженка», що в Тернополі на проспекті Злуки, 45 щодня з 9 до 16 години.

Інформацію надав відділ виробничої практики студентів

— випускники —

АСОЦІЙОВАНИЙ ПРОФЕСОР УНІВЕРСИТЕТУ ОГАЙО ЮРІЙ СЛИВКА: «КЛІНІЧНИЙ ДОСВІД, ЗДОБУТИЙ В УКРАЇНІ, МЕНІ ДУЖЕ ЗГОДИВСЯ»

Кажуть, що часом варто об'їхати пів світу, щоб збагнути: все найвагоміше та найдорожче чекає на тебе вдома. Тому й повертаються до альма-матер її випускники, діляться своїми здобутками та перемогами, розповідають про світ і радіють успіхам рідного університету. Нещодавно в ТНМУ побував асоційований професор кафедри біомедичних наук Університету Огайо (США) Юрій Сливка.

— Юрію Івановичу, як розпочався ваш шлях у медицину. Відомо, що ваша мама — професорка ТНМУ Марія Михайлівна Савула. Ви ж не лише продовжили її наукову стежину, але й досягли чималих висот, ставши викладачем престижного американського вишу.

— З вибором вишу мама, й справді, допомогла, бо я хотів і наукою займатися, і людию лікувати. Тому вона тоді дала мені дуже слушну пораду — вступати до медичного, бо так зможу поєднати ці два бажання. Вже коли вступив до нашого вишу й розпочалися заняття, стало зрозуміло, що це був правильний вибір. Поза сумнівом, велику роль у моєму професійному житті відіграли викладачі ТНМУ, які відкрили для нас це вікно у світ медицини, науки, огорнули теплом, щирістю у ставленні. Мені в житті неймовірно пощастило, бо на моєму шляху траплялися чудові люди, висококласні фахівці. З великою шаною нині згадую нашого куратора, доцента Анатолія Володимировича Українського. Яка це була доброзичлива людина та професіонал високого класу! Він нас багато чому навчив. На третьому курсі розпочалися практичні заняття в Сюзанні Антонівні Кузьменко з кафедри пропедевтики, власне, вона й відкрила для нас терапію. З почуттям великої вдячності нині згадую доцентку Людмилу Валентинівну Зорю. На четвертому курсі потрапили всією групою до неї на кафедру, а потім я вже як клінічний ординатор здобував у неї знання з кардіології та ревматології. Вважаю, що на її прикладі варто вчитися ставленню до молоді. Людмила Валентинівна підкорила мене своєю ерудованістю, професіоналізмом, умінням працювати з пацієнтами, взагалі мені дуже імпував її стиль роботи. Вона одна з перших в Тернополі освоїла ультразвукову діагностику й я мав

зможу в неї навчатися ехокардіоскопії. На той час це були новітні передові технології, якими я доволі непогано оволодів.

Узагалі ж викладачі нашого університету дали дуже ґрунтовні знання, навчили клінічному мисленню, завдячуючи їм, я отримав неоціненний досвід. Після закінчення університету тривалий час працював на кафедрі шпитальної терапії в другій міській лікарні, а до від'їзду до США кілька років трудився на кафедрі під керівництвом професорки Світлани Іванівни Сміян у тодішній обласній лікарні, там мав «кілька годин» в ННІ медсестринства ТНМУ.

— Як розпочалася американська сторінка вашої професійної біографії?

— Коли захистив докторську, то мені на думку спала ідея поїхати за кордон. Сподівався попрацювати в якійсь іноземній лабораторії, здобути новий досвід. Саме в той час трапилася можливість попрацювати у США у статусі «visiting professor» Уні-

верситету Міннесоти. Знав, що це надзвичайно потужний та все-світньовідомий вищий навчальний заклад, там я й здобув свій перший неоціненний закордонний досвід та багато чому навчився. Минув рік мого перебування в університеті за умовами контракту, я вирішив продовжити роботу у США, відтак знайшлося місце праці в штаті Огайо. Пропрацював там чотири роки, займаючись «чистою» наукою. Спочатку ми проводили дослідження на грантові кошти, а коли вони закінчилися, то мені запропонували перейти на викладацьку роботу. Пізніше за курсом пройшов на посаду викладача медичної морфології медичного факультету Університету Огайо. Наразі викладаю таку дисципліну, як медична морфологія, куди входить анатомія, гістологія, ембріологія та нейроана-

томія, яка виокремлена як самостійна дисципліна.

— Навчальні програми та й, власне, сама структура здобуття вищої медичної освіти у США значно різняться від української. Розкажіть, будь ласка, в чому відмінності?

— Найперша полягає в тому, що людина, яка вирішила присвятити себе медицині, одразу на медичний факультет вступити не може. Спочатку вона повинна пройти чотирирічне навчання в університеті, щоб отримати рівень бакалавра, скажімо, з біології, фізіології тощо. Це так звана загальнобіологічна освіта. Цей курс у різних навчальних закладах може по-різному називатися, але його загальна назва — «прімедікал». Людина отримує знання з фізіології, анатомії, біохімії, фізики, хімії, тобто таких базових дисциплін, які дають їй певний рівень підготовки. Зауважу, що не всі студенти, які провчилися ці чотири роки, можуть продовжити навчання,

Випускник ТНМУ, асоційований професор Університету Огайо (США) Юрій СЛИВКА

бо не кожен з них здатний пройти наступний етап. А він доволі непростий — потрібно скласти кваліфікаційний іспит в онлайн-режимі, набравши певну кількість балів, а згодом пройти співбесіду. Під час співбесіди кожен з екзаменаторів, звісно, умовно ставить перед собою запитання: «Чи хотів би я мати такого лікаря?». У відповідь абітурієнт повинен проявити неабияку зацікавленість у медицині та ще й представити так званий послужний список. Хтось для цього займається волонтерством у лікарні, деякі стають помічниками лікарів у шпиталях, багато молоді їде до африканських країн чи Латинської Америки у складі добровільних місій, де бере участь у соціально значимих проєктах медичного спрямування.

(Продовження на стор. 4)

— Медичні новини зі світу —

АНТИТИЛА, ЙМОВІРНО, ЗБЕРІГАЮТЬСЯ ВСЕ ЖИТТЯ

Дослідники виявили клітини, що продукують антитіла, в кістковому мозку людей, які одужали від COVID-19. Результати свідчать, що імунітет, викликаний інфекцією ГРВІ-CoV-2, буде надзвичайно тривалим. Імунолог Менно ван Зельм додає до добрих новин: «Наслідки полягають у тому, що вакцини матимуть однаковий тривалий ефект». Але деякі нові варіанти SARS-CoV-2, здається, здатні приглушити захисний ефект антитіл, припускаючи, що для відновлення їх сили може знадобитися прискорювач вакцини.

ВАРІАНТИ КОРОНАВІРУСУ З ГРЕЦЬКИМИ НАЗВАМИ

Коли дослідники в Південній Африці наприкінці 2020 року помітили сильно мутований штам коронавірусу, вони назвали його 501Y.V2. Інші схеми іменування називали однакові варіанти B.1.351, 20H/501Y.V2 та GH/501Y.V2. ЗМІ часто називають це «південноафриканським варіантом». Щоб усунути плутанину та уникнути географічних стигм, тепер усі повинні називати це «бета», згідно зі схемою імен, оголошеною Всесвітньою організацією охорони здоров'я. Назви, взяті з грецького алфавіту, не покликані замінити наукові ярлики, але можуть слугувати корисним скороченням для політиків, громадськості та інших не експертів.

ЗАТВЕРДИЛИ ПРЕПАРАТ ВІД ХВОРОБИ АЛЬЦГЕЙМЕРА

Американська адміністрація з контролю за продуктами та ліками (FDA) затвердила перший за 18 років новий препарат від хвороби Альцгеймера: адуканумаб, розроблений американською біотехнологічною компанією Biogen. Це також перший затверджений препарат, який намагається лікувати можливу причину нейродегенеративного захворювання — бляшки амілоїд-бета-білка в мозку — а не лише симптоми. Та багато дослідників не вітають рішення FDA. Докази того, що зниження рівня бляшок пов'язане з поліпшенням пізнання, є «в кращому випадку», каже геріатр Джейсон Карлавіш. Схвалення препарату, який орієнтований на амілоїд, може послабити зусилля щодо пошуку інших методів лікування. «Це поверне дослідницьку спільноту на 10-20 років», — каже нейробіолог Джордж Перрі.

ВАЖЛИВІСТЬ НОСІННЯ МАСКИ

«Я дуже сподіваюся, що носіння маски стає частиною нашої культури й що ми більше усвідомлюємо, як навіть легкі інфекції можуть потенційно вплинути на інших людей».

— Добірку підготовлено за матеріалами Nature Briefing —

Американський вірусолог Анжела Расмуссен сподівається, що уважна практика носіння маски, коли вам погано, — що вже є звичним явищем у багатьох регіонах — стає повсюдно постпандемічною звичкою.

ВООЗ СХВАЛИЛА ВОСЬМУ ВАКЦИНУ ПРОТИ COVID-19

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) затвердила другу китайську вакцину для екстреного використання. CoronaVac, вакцина з інактивованим вірусом, вироблена компанією Sinovac, що розташована в Пекіні, має меншу ефективність, ніж інші вакцини, вже перелічені ВООЗ. Але випробування показують, що CoronaVac є високоефективним у запобіганні важких захворювань і смерті. «CoronaVac буде суттєво сприяти глобальній боротьбі з COVID-19 як безпечна та помірно ефективна вакцина проти ГРВІ-CoV-2», — каже клінічний дослідник Мурат Акова.

НАЗАЛЬНИЙ СПРЕЙ МОЖЕ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЗАХИСТ

Носовий шприц дизайнерських антитіл забезпечує сильний захист від варіантів SARS-CoV-2, принаймні у мишей. З перших днів пандемії вчені розробляли методи лікування антитілами до COVID-19. Але доступні препарати не дуже популярні серед лікарів, частково тому, що їх вводять через внутрішньовенні інфузії, а не безпосередньо до дихальних шляхів, тож для їх ефективності потрібні високі дози. Зараз дослідники розробили антитіло, яке можна вводити безпосередньо в ніс. Вони передбачають, що спрей використовуватимуть люди, які зазнали дії вірусу. Спрей може стати також додатковим захистом для тих, хто не може бути цілком захищений вакцинами.

ТРЕБА ПІДРАХУВАТИ Й ВАРТІСТЬ ІНВАЛІДНОСТІ ВІД COVID-19

Зосередження уваги лише на випадках та смерті, спричинених COVID-19, приховує тривале навантаження на здоров'я пандемії для людей, суспільств та економік, стверджують економісти охорони здоров'я Ендрю Бриггс та Анна Вассалл. «Відстеження випадків захворювань і смертей має переваги в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з охороною здоров'я, — їх легко зіставити, і певною мірою тенденції можна порівняти в різних країнах», — пишуть вони. Але «він зосереджує політику та публічний дискурс на негайному запобіганні смерті та на економічному впливі політики блокування, ігноруючи довгострокову інвалідність, пов'язану із захворюваннями, що також вплине на добробут і продуктивність».

АСОЦІЙОВАНИЙ ПРОФЕСОР УНІВЕРСИТЕТУ ОГАЙО ЮРІЙ СЛИВКА: «КЛІНІЧНИЙ ДОСВІД, ЗДОБУТИЙ В УКРАЇНІ, МЕНІ ДУЖЕ ЗГОДИВСЯ»

(Закінчення. Поч. на стор. 3)

Так вони демонструють своє тяжіння до медицини. Можливо, комусь може здатися, що це така «відбувальщина», аби показати власні заслуги перед комісією, але насправді — це дуже чудовий фільтр для добору найкращих, тих, хто насправді вирішив піти в медицину. Так ми отримуємо надзвичайно мотивованих абітурієнтів, бо вони зробили свідомий вибір. Згодом усі, хто пройшов ці випробування, йдуть навчатися до нас, це вже так званий курс «медікал», який теж триває чотири роки. Перші два вивчають базові дисципліни — анатомію, фізіологію, біохімію, але вже з пропедевтикою — демонстрацією клінічних випадків, оглядом пацієнтів, роботою у стаціонарах чи амбулаторіях сімейної медицини. Наступні два роки студенти йдуть на ротатії в клініки. Наш університет асоційований з 25 шпиталями Огайо, де й проходять виробничу практику студенти, а також є одним з тих трьох навчальних закладів, медичною базою яких є Cleveland Clinic Foundation. Це один з найпрестижніших і передових шпиталів США та світу. Деякі абітурієнти до нас вступають заради того, аби на ротатію потрапити в Cleveland Clinic.

Первинний досвід та інтеграція з клінікою розпочинається вже з перших днів навчання. Взагалі ж кожен навчальний тиждень ми розглядаємо одного пацієнта з якоюсь нозологією. Для цього використовуємо так звану «блочну» систему — окремо вивчаємо, скажімо, серцево-судинну систему чи шлунково-кишковий тракт, але обов'язково з клінічним «супроводом». Навчаємо так, аби студенти знали не лише анатомічні особливості, але й як клінічно проявляються. Хочу зауважити, що клінічний досвід, здобутий ще в Україні, мені дуже згодився, бо можу їм краще все пояснити. В курсі морфології є також заняття з ультразвукової, радіологічної візуалізації анатомічних структур, де теж клінічний досвід мені додався.

— Цікаво почути, як зорганізована діяльність кафедри, на якій працюєте? Чи важко було влитися в новий, цілком відмінний від нашого ритм життя, колектив?

— Розпочну з «вівіски». Наша кафедра має назву біомедичних наук та об'єднує всі теоретичні кафедри, що є на медичному факультеті. Тут всі теоретичні підрозділи — фізіології, анатомії, гістології, хімії, фармакології та інші поєднані в такий один великий конгломерат, до складу якого входить ще кілька суто наукових інститутів. Сам медфакультет базується в трьох великих кампусах і в кожному з них є філіали нашої кафедри. До речі, наша є

найбільшою з медичних шкіл Огайо, щороку маємо конкурс 14-15 осіб на місце, а на перший курс набираємо 250 осіб. Основний кампус — в місті Афіні, дочірні — у Клівленді та ще один у столиці Огайо — Колумбусі. Чи важко мені було влитися в колектив? Особливих труднощів щодо комунікації з колегами не виникало, бо ці люди живуть наукою, працюють заради науки, а не інтриги, хоча існує певний рівень

викладацька робота, власне, те, чим я наразі займаюся. Хоча свого часу впродовж багатьох років був учасником низки дослідницьких проєктів. Зокрема, вивчали, як набуто ожиріння батьків у майбутньому впливає на метаболічний статус дітей. Експериментальна модель, яку ми створили, була представлена на з'їзді ендокринологів США й ввійшла до топ-«трійки» кращих робіт з ендокринології. Про це навіть писав

ності блату та нетерпимості до плагіату.

— Пандемія дещо завадила усталеному навчальному процесу в українських ЗВО, всі студенти тепер на «дистанційці». А як в американських вишах долають цю проблему?

— Як і в усьому світі, Університет Огайо торішньої весни перейшов на навчання в онлайн-форматі, найприкрішим було те, що певні групи студентів відкликали з ротатії на клінічних базах у шпиталях. А вже влітку їх повернули. Я вам розповідав про високу мотивованість наших студентів, так ось під час пандемії більшість з них пішли у волонтери — працюють у лікарнях, роблять тести хворим на COVID-19, працюють у приймальних відділеннях. Адміністрація хотіла створити всі умови, аби вони уникали соціальних контактів, але студенти проявили свою професійну позицію й це, звісно, заслуговує високої похвали, тому виявилось зайвим вводити обмеження. Взагалі ж у часи епідемії не варто лікарів вчити в онлайн-режимі, бо саме так й виробляється професіоналізм, це як вчити офіцерів заочно, коли в країні війна. Отож наші студенти повернулися, дотримуємося всіх засобів безпеки, але певні теоретичні дисципліни викладаємо ще дистанційно. Медичні факультети були першими, хто повернувся в аудиторії студентів. До слова, всі працівники та студенти університету провакциновані, щодня тижні нам проводять тестування на коронавірус, якщо когось виявляють, то ця людина іде на карантин.

Наразі майже кожний дорослий мешканець США отримав хоча б одну дозу вакцини, зараз старші класи загальноосвітньої школи вакцинують, скажімо, мій син, який в одинадцятому класі, отримав щеплення й уже з вересня піде навчатися до школи. Особливо критичними були жовтень, листопад минулого року. До Огайо ця хвиля докотилася дещо пізніше, але також у шпиталях, як розповідали колеги, спочатку було по кілька пацієнтів, а згодом розгорнули два ковідних відділення, завантаженою була реанімація, багато людей потребували кисневої підтримки. Кілька місяців стояла велика напруга, а згодом пандемія пішла на спад. У грудні розпочали проведення щеплень медичних працівників, а згодом уже й усіх інших категорій населення. На ліку епідемії використовували по три мільйони доз на день, для цього використали особливо просторі приміщення, зали, стаціонари, де зорганізували центри

вакцинації мешканців. Стояли величезні черги людей, чи не всі, хто бажав, отримали свою дозу вакцини. Керівництво медичної галузі США планує до липня завершити вакцинальну кампанію проти Covid-19. Наразі отримати щеплення може будь-хто, прирізом, іноземці, до того ж безкоштовно, варто лише засвідчити особу. США — це та країна, де дуже короткий шлях від ідеї до втілення, так і з вакциною — американські компанії Pfizer, Moderna, Johnson & Johnson створили препарати для мешканців своєї країни.

— Під час нинішньої поїздки до України ви побували в ТНМУ. Чим здивувала альма-матер?

— Я повсякчас тримаю руку на пульсі подій у рідному університеті, читаю, до речі, газету «Медична академія», спілкуюся з викладачами, колишніми колегами, отож не відірваний від життя вишу. Але як мовиться, краще один раз побачити, тим більше, що мав запрошення від керівництва вишу. Ректор Михайло Михайлович Корда ознайомив мене з інноваціями, я оглянув лабораторії, навчальні аудиторії, особливо сподобався симуляційний центр ТНМУ. Він, по суті, на тому ж рівні, що й в Огайо, майже немає різниці. Побачив кілька добрих наукових лабораторій. Відвідав кафедри анатомії, гістології, зустрівся з енергійними, зарядженими ідеями науковцями, які переповнені бажанням розвивати вітчизняну науку. Приємні враження залишилися від гістохімічної лабораторії, де виготовляють сучасні препарати й займаються лабораторною діагностикою. Певна річ, побував в університетському анатомічному музеї, який, напевне, нікого не залишає байдужим, я розглядав його експонати вже з погляду викладача та упевнився, що кращого й годі бажати. Тішить споглядати, як змінилася моя альма-матер, науковці завдяки новітнім технологіям мають доступ до наукових ресурсів у будь-якому куточку світу, це свідчить про поступ, розвиток.

— Що побажали б рідному університетові?

— Подальшого зростання, розвитку, аби й надалі були створені можливості для фахового зростання викладачів, розвитку професійної компетентності студентів. Моя альма-матер тішить своїми здобутками, які з кожним роком, упевнений, лише зростають. Отож побажання — нових наукових злетів, вершин, щоб майбутні лікарі з гордістю несли у світ звання випускника Тернопільського національного медичного університету ім. Івана Горбачевського.

Лариса ЛУКАЩУК

Юрій СЛИВКА з матір'ю — професоркою нашого університету Марією САВУЛОЮ

конкуренції, втім, вона професійна — стосовно досвіду, знань, навичок, яка спонукає вченого чогось досягати. Вважаю, що мені дуже пощастило, бо працюю на одній кафедрі з такими науковими світилами, як професор Джон Копчик, відомий своїми дослідженнями гормону росту. Він винайшов наразі єдиний у світі препарат, який використовують у лікуванні акромегалії (сомаверт). Наша професорка Соня Наджар відкрила два гени, які регулюють метаболізм глюкози в печінці та «відповідальні» за розвиток інсулінорезистентності. У структурі кафедри функціонує інститут тропічної медицини. Його науковці проводять багато досліджень у Латинській Америці. Скажімо, вивчають хворобу Шагаса (трансмісивне паразитарне інфекційне захворювання людини та тварин), яка інвалідизує людей й важко піддається лікуванню. Вчені нашої кафедри під керівництвом доктора Маріо Гріжалва дослідили, що деякі види трипаносом мають статеве розмноження, що це суттєво змінює традиційні підходи до лікування.

На нашій кафедрі працює понад сто науковців. Є вчені, які трудяться на дослідницьких позиціях, хтось займається наукою та водночас навчає студентів, а є суто

Асоційовані Прес та інші інформаційні агенції, такого широкого резонансу набула наша робота. Але хочу сказати трохи про інше: інколи мені доводиться чути нарікання чи зітхання, мовляв, це ж Америка, там такі можливості. Але повірте, що наші українські вчені не гірші від американських. Я часто згадую з цього приводу своїх тернопільських вчителів, скажімо, професорів Скауна чи Сморчка, рівних яким тоді годі було й пошукати. Коли я писав докторську дисертацію, то експериментальну частину готував у професора Гнатюка в університетській експериментальній лабораторії. На той час це була дуже інноваційна робота. Пригадую, коли щойно приїхав до США, то часто спілкувався з Михайлом Степановичем телефоном, розповідав про власні експерименти, ми щось обговорювали, радилися, він міг одразу спрогнозувати, чи варто та на чому зосереджуватися. Мені здається, що наші вчені були б гідно оцінені та потрібні у США й досягли б там чималих висот. У чому, щоправда, суттєва різниця, то в матеріальному забезпеченні науки, підтримці вчених, створенні належних умов праці, впровадженні результатів досліджень у практику, відсут-

ХРИСТИНА МАЙХРУК: «ПРОФЕСІЮ ЛІКАРЯ ВВАЖАЮ НАЙКРАЩОЮ»

Христина Майхрук закінчила 5 курс медичного факультету. Про досвід успішного навчання та чому вважає медицину своїм покликанням, про залучення до добровільної діяльності й позитивні результати волонтерських проєктів, про улюблені заняття на дозвіллі Христина розповіла в інтерв'ю «Медичній академії».

– Ви активна учасниця волонтерського руху ТНМУ «MISERICORDIA». Коли вперше долучилися до добровільних акцій?

– До волонтерської організації «MISERICORDIA» я долучилася на другому курсі, а до благодійної діяльності загалом – ще в школі, зорганізовуючи «солодкі» ярмарки. На них ми продавали виготовлені вдома власноруч різні смаколики, а зібрані кошти передавали в дитячі будинки або самі купували за них подарунки на свято Св. Миколая чи Новий рік дітям, які залишилися без батьківської опіки.

– Пригадуєте, що пекли тоді?

– Переважно це було смачне та корисне печиво, рецепт якого я запозичила від мами й пекли ми його теж разом. Коли стала студенткою, зацікавилася добровільними проєктами, для реалізації яких у ТНМУ створені сприятливі умови. На 2 курсі як учасниця волонтерського руху «Misericordia» вперше завітала до Тернопільського благодійного фонду «Карітас», щоб вручити малечі подарунки від Свято-

го Миколая – фрукти, солодощі, одяг. З того часу була в «Карітасі» багато разів, але перше знайомство запам'яталося особливо. Цікаво спілкуватися й з підопічними Тернопільського навчально-реабілітаційного центру для дітей з вадами опорно-рухового апарату, яких ми теж відвідуємо, щоб привітати з святом Св. Миколая, Новим роком чи Великоднем. Разом з подарунками малеча отримує й тепло нашого серця, турботу, дружню підтримку.

– Я не раз була присутня на таких зустрічах і бачила, як радіють діти вашому приходу.

– Ця радість обопільна. Спілкуючись з дітьми, отримуєш потужний заряд позитивної енергетики. Їхня доброзичливість, відкритість, віра в добро вражає. Мені дуже приємно проводити з ними час. Заздалегідь дізнаємося в керівників закладів, у чому наразі є потреба й приходимо до дітей уже з цільовими подарунками. Розповідаємо їм також про різні важливі речі, як-от про правила здорового способу життя, хороші поведінкові гігієнічні навички, про те, як важливо регулярно мити руки для запобігання поширенню коронавірусу та інших вірусів. Зокрема, на День здоров'я студенти-волонтери загальноуніверситетського руху «MISERICORDIA» побували в кількох школах, де зрозуміло та доступно розповіли учням, як поводитися під час карантину через коронавірус COVID-19, які засоби захисту слід використовувати, пояснили їм важливість правильної поведінки.

– У якій школі побували?
– У Тернопільській загально-

освітній школі №20, де свого часу навчалася та яку закінчила зі срібною медаллю. Цьогоріч переступила її поріг у статусі студентки ТНМУ ім. Івана Горбачевського.

– Навчестесь за державним замовленням?

– Так, і всі роки навчання отримую академічну стипендію.

– Чому обрали професію лікаря?

– Бо вважаю її найкращою. Запам'яталося, як у 10 класі взяла участь у тренінгу з домедичної допомоги, що відбувся на базі центру симуляційного навчання ТНМУ. Нам пояснювали, як правильно допомогти та не нашкодити людині, що, наприклад, знеацька знепритомніла чи отримала травму в якійсь екстремальній ситуації, показували, зокрема, як проводити серцево-легеневу реанімацію, як зарадити при ранах і кровотечах. Під час навчання використовували відповідний інвентар, була змога навчитися міряти пульс і зупиняти кровотечу, робити непрямий масаж серця та штучне дихання на манекені. Я отримала багато корисної та важливої інформації й у мене залишилися дуже позитивні враження від тренінгу, а найголовніше – перші базові навички з врятування людського життя. Відтак моя зацікавленість медициною ще більше зросла, родина цьому теж сприяла. Моє прагнення стати лікарем підтримала бабуся Галина Мирославівна, яка свого часу закінчила фармацевтичний факультет Львівського медичного інституту та має величезний досвід роботи в галузі фармації. Надихав і приклад покійного дідуся, який багато років про-

працював лікарем-педіатром. Завдяки рідним моя мрія стати медиком сформувалася ще в дитинстві, тож я дуже ретельно готувалася до вступу в медичний вищий навчальний заклад.

– Яка лікарська спеціальність найбільше до душі?

– Цьогоріч серед улюблених – «акушерство та гінекологія», а раніше в пріоритеті була гастроентерологія, пульмонологія й навчальна дисципліна «внутрішні хвороби» загалом.

– Яким захопленням присвячуєте вільний час?

– Дуже люблю подорожувати. Яскраві спогади залишилися від екскурсійної поїздки всім класом країнами Європи. Побувала тоді в Угорщині, Австрії, Польщі. Студенткою відвідала Кіпр. Це було взимку, після сесії, але на Кіпрі було відносно тепло й порівняно мало туристів. Ідеальне місце для спокійного відпочинку. До того ж ціна на квитки не «кусалася». Ще до пандемії коронавірусної хвороби здійснила мандрівку в Нідерланди й повернулася звідти саме вчасно, бо вже через кілька днів запровадили карантинні обмеження.

– Що найбільше вразило в Нідерландах?

– Надзвичайно красиве місто Амстердам. Дуже сподобалося колоритне містечко Заансе-Сханс, що за півгодини їзди від Амстердама. Це колишнє нідерландське селище XVIII століття – справжній музей-заповідник просто неба. Тут є старовинна сироварня, де варять сир різних сортів за давніми рецептами, вітряні млини, які відреставровані та діють досі, дерев'яні будиночки, що їх свого часу звезли з усіх кінців Нідерландів.

– Сир куштували?
– Звичайно. Дивовижно смачний!

– Яка країна, де вже побували, сподобалася найбільше?

– У кожній є щось своє, особливе, що робить її цікавою.

– Яку б країну хотіли відвідати після пандемії та відкриття кордонів?

– Норвегію. Вабить її різноманітна природа, мальовничі фіорди з крутими берегами та морськими затоками й уся ця сувора північна краса.

– У межах України мандруєте?

– Навчаючись в школі, під час літніх канікул об'їздила весь Крим. Не раз була в Закарпатті, зокрема, в Ужгороді, Кривому Розі – великому промисловому та культурному центрі на півдні України. В дитинстві бабуся брала мене із собою на конференції, що відбувалися в різних містах України, і багато розповідала про їхню історію, про природу та культуру краю. Тож чимало мальовничих куточків України я відкривала для себе завдяки бабусі. А ще вона навчила мене мистецтву пекти паски. Щороку на Великдень люблю читати. Особливо фантастику. Улюблені автори – Стівен Кінг, Ренсом Піттз. Книги Піттза із серії «Дім дивних дітей», що вже стали бестселерами, прочитала на одному подиху, бо написано напружено динамічно та захоплююче.

– Ваша улюблена цитата?

– Коли трапляється, що результат не відповідає очікуванням, згадую рядки Ліни Костенко: «І кожен фініш це по суті старт». Тобто початок чогось нового. Головне – докласти зусилля кожного дня та бути наполегливим у досягненні своєї мети.

Лідія ХМІЛЯР

МЕНТОРИ

КАТЕРИНА БУДЗІВУЛА: «ВСЕ ЗАЛЕЖИТЬ ЛИШЕ ВІД НАС САМИХ»

Катерина Будзівула – студентка фармацевтичного факультету ТНМУ. Комуні-кабельна, активна та цілеспрямована дівчина розповідає про менторську роботу, її специфіку, про те, як вірити в себе та долати труднощі, власні страхи.

– Катерино, що вам найбільше подобається в обраній професії?

– Багатогранність. Можливість використовувати здобуті знання для того, щоб надати кваліфіковану фармацевтичну допомогу людям. Не зупинятися на тому, що вже вивчено, та досліджува-

ти нові напрямки розвитку фармацевтичної діяльності.

– Що спонукало стати менторкою?

– Бажання допомогти студентам, які щойно зробили новий, важливий крок у власному житті. Навчання в школі дещо відрізняється від університетського, тому першокурсникам важко адаптуватися до нових умов. У цей час важливо, щоб поруч була людина, яка може допомогти, порадити, заспокоїти, вмотивувати у потрібний момент. Усвідомлювала, що могу бути цією людиною.

– Що розповідаєте та чого навчаєте першокурсників?

– Якщо викладачі розказують про те, як має бути, ментор – як

є насправді. Пояснюю, яким чином організована система навчання, як і звідки краще готуватися до семінарів, практичних

занять, про систему оцінювання, форми підсумкового контролю, відпрацювання, матрикули. Звісно, не слід забувати, що, крім навчання, можна реалізувати себе в наукових гуртках кафедр, у творчому колективі університету, відвідувати спортивні секції, різноманітні заходи. Не втрачати мотивацію, ентузіазм, насолоджуватися студентським життям та йти до своєї мети!

– З якими проблемами до вас звертаються студенти та чи завжди вдається їм допомогти?

– У період дистанційного навчання більшість питань стосуються лише навчального процесу. Завжди вдається допомогти, адже ще зовсім нещодавно сама

була на їхньому місці, добре пам'ятаю, як проходило навчання в нас і розумію, які труднощі можуть виникати.

– Як очікування у вас від проєкту? Чи були страхи й переживання?

– Ні, страху не було. Знала, що першокурсникам зараз необхідна допомога в незрозумілих для них ситуаціях. Вважаю, що в цьому разі, маючи досвід навчання в нашому університеті, всі питання можна вирішити. Якщо не самостійно, то звернутися до викладачів, працівників деканату.

– Що порадите студентам, залученим до проєкту?

– Будьте відкритими до нових знань і знайоств. Не бійтеся труднощів, які можуть трапитися на вашому шляху. Вірте в себе та свої здібності! Без скромної, але розумної впевненості у власних силах, не зможете бути успішними та щасливими.

Соломія ГНАТИШИН

Інколи я вдячна долі за свою професію – за зустрічі та спілкування з талановитими, цікавими, успішними людьми, які є висококваліфікованими й досвідченими фахівцями своєї справи, авторитетними науковцями та прекрасними викладачами, наставниками студентства. Розмова з доктором медичних наук, професоркою кафедри дитячої стоматології ТНМУ ім. Івана Горбачевського Наталією Гевкалюк – саме такий випадок. Сьогодні Наталія Олександрівна є гостею нашої редакційної рубрики «Вітальня».

«ВИКЛАДАЧІ НАЗИВАЛИ НАС «ПЕРШИМИ ЛАСТІВКАМИ»

– У кожного з нас свої стежки-дороги в житті. Де бере початок ваша життєва дорога, Наталіє Олександрівно? Що найбільше запам'яталося й згадується найчастіше з дитячих і шкільних років?

Однорічна Наталка КУЧЕРЕНКО (ГЕВКАЛЮК)

– Народилась я 9 червня 1961 року в місті Баранівка Житомирської області в інтелігентній українській сім'ї: мама – вчителька іноземної мови, батько – інженер. Удома завжди панувала атмосфера родинного затишку й тепла. На вихідні я часто гостювала в бабусі Устини, яка дарувала мені свою безмірну любов, ніжність і ласку. Мій дідусь Іван Васильович, якого я, на жаль, не знала, служив в армії з 1926 року, 1941-го в званні офіцера – техніка-інтенданта 2-рангу пішов на фронт. Загинув 1944-го в бою з нацистами у селі Саджівка Тернопільської області. Бабуся Устина залишилася вдовою з чотирма малими доньками на руках, та, попри складнощі повоєнних років, усім дітям допомогла здобути вищу освіту. Моя бабуся – дуже дорога мені людина, яку завжди згадую з любов'ю та вдячністю. Коли мені виповнилося чотири роки, наша сім'я переїхала до Івано-Франківська. Повертаючись у спогадах до того періоду, згадую, як у дитсадку вихователі садовили мене в центрі ігрової кімнати й я напам'ять розказувала дітям казки. Читання книжок вже з дошкільного віку було для мене цікавим і приємним заняттям. 1968 року стала навчатися в Івано-Франківській спеціалізованій школі з поглибленим вивченням німецької мови №5, яку 1978-го закінчила із золотою медаллю. Школяркою відвідувала також заняття у студії хореографії народного танцю та в музичній школі, неодноразово бра-

ла участь у конкурсах юних музикантів і в благодійних концертах, була активним читачем бібліотеки для дітей і юнацтва. Захоплювалася багатьма навчальними дисциплінами, особливо – біологією та хімією, часто виступала з реферативними доповідями на тематичних шкільних вечорах. У старших класах подобалося ходити до читальної зали бібліотеки – знайомитися з книжковими новинками. Залюбки писала твори з літератури, любов до якої прищепила класна керівниця Людмила Рудольфівна Петрик.

– Коли збагнули, що медицина – ваше покликання?

– У школі мені подобалися гуманітарні дисципліни, тому вагався щодо вибору майбутньої професії не було. Відомо, що відданий своїй професії лікар починається зі здібного абітурієнта. Цей постулат став відправною точкою при виборі майбутньої професії і я вступила до Івано-Франківського медичного інституту.

– Які події та зустрічі найчастіше зринають в пам'яті зі студентських літ?

– Мені пощастило стати студенткою щойно відкритого стоматологічного факультету. Викладачі називали нас «першими ластівками» й ставилися до нас надзвичайно доброзичливо. На той час факультет ще не мав такої потужної, як зараз, матеріально-технічної бази, проте викладачі намагалися створити нам комфортні умови для навчання. Я вчилася наполегливо й сумлінно, багато працювала в читальній залі бібліотеки, в анатомічному музеї, згодом – у стоматологічних кабінетах. Упродовж усіх студентських років була відмінницею навчання. Насиченим і цікавим було

Наталія КУЧЕРЕНКО (ГЕВКАЛЮК) з матір'ю (сидить, перша ліворуч), батьком (стоїть, перший ліворуч) і родичами (1969 р.)

Професорка Наталія ГЕВКАЛЮК:

братися за жодну справу, що здійснення планів вимагає наполегливості, завзяття, твердої волі. Завжди вірила, що зможу реалізувати власні задуми щодо майбутньої наукової діяльності. Кожна мала перемога, малий успіх був сходинкою до наступного, більшого успіху, що вселяло впевненість у собі, віру у власні сили.

Переконана, що найбільшим багатством будь-якого навчального закладу є його колектив, його фундатори. Вдячна своїм вчителям за отримані знання, любов до професії, до медицини як науки, за мудрі настанови,

також позааудиторне студентське життя. Мене обрали відповідальною за культурно-масову роботу на стоматологічному факультеті, де ми проводили тематичні вечори, присвячені відомим вченим-медикам чи з нагоди якихось святкових дат, з відповідною культурно-розважальною програмою, вікторинами, танцями. Починаючи з третього курсу, відвідувала студентський науковий гурток з терапевтичної стоматології. Керівником гуртка на той час була доцентка Римма Вікторівна Казакова, нині – професорка кафедри стоматології дитячого віку Ужгородського національного університету. Продуктивна співпраця відкривала багато можливостей для поглибленого вивчення стоматологічних дисциплін, здобуття міцних знань, мануальних навичок, для професійного саморозвитку. Робота у студентському науковому гуртку допомогла краще усвідомити, що саме стоматологія та пов'язана з нею наукова діяльність є моїм покликанням. Відомо, що без віри у власні сили та здібності не можна

що стали мені дороговказом на обраному шляху. Вже давно минули студентські роки, але в пам'яті вони – назавжди. Саме в стінах альма-матер ми, колишні студенти, отримали мудрі життєві поради, нові знання та навички, нам відкрилися перспективи професійного зростання. З вдячністю згадую вимогливих і справедливих викладачів, які долучилися до формування нас як фахівців: Івана Івановича Кириленка, Віталія Володимировича Мулькевича, Надію Василівну Петраш, Юрія Григоровича Кононенка, Римму Вікторівну Казакову та інших, які щиро дарували нам, студентам, скарби знань з власного досвіду. Через призму часу можу ще краще оцінити вартість здобутого.

ЛІКАРСЬКЕ ПОКЛИКАННЯ ПОЄДНАЛА З ТАЛАНТОМ НАУКОВЦЯ

– Після успішного закінчення стоматологічного факультету Івано-Франківського медичного інституту розпочався новий період у вашому житті. Розкажіть про це докладніше.

– Саме в інституті я отримала фахову підготовку, що стала відправною точкою для подальших звершень у житті та поштовхом для майбутнього професійного розвитку. Після закінчення навчання отримала скерування в Івано-Франківську міську дитячу стоматологічну поліклініку, де працювала впродовж чотирьох років. Тут я пройшла школу «молодого бійця». Робота з маленькими пацієнтами, що потребують особливої уваги та підходу, вимагає бездоганного професіоналізму. Кожен день був напруженим у фізичному та емоційному плані, адже за робочу зміну – 6 годин – я приймала від 16 до 25 дітей. Прийом був розписаний по хвилині. Аби забезпечити якісне стоматологічне лікування та налагодити

психологічний контакт з дитиною, зважала на низку чинників: вікову групу, тип емоційного розвитку, рівень тривожності та темперамент маленького пацієнта. Вміння контролювати поведінку дитини під час стоматологічного прийому є фундаментом дитячої стоматології. Працюючи в дитячій стоматологічній поліклініці, навчилася оперативно приймати правильні рішення, клінічно мислити, проводити адекватні лікувально-профілактичні заходи. 1987 року мене запросили на посаду лікаря-стоматолога, а згодом – завідувачки відділення дитячої стоматології стоматологічного інституту, яку саме відкрили. 1997 року рішенням атестаційної комісії МОЗ Украї-

Наталія КУЧЕРЕНКО (ГЕВКАЛЮК) з доповіддю на шкільному вечорі (1977 р.)

ни мені була присвоєна вища кваліфікаційна категорія зі спеціальності «Дитяча стоматологія».

– Ви стали висококваліфікованим фахівцем практичної медицини. Але наука вас вабила не менше. Як відбувалося ваше становлення як науковця?

– Працювала завідувачкою відділення дитячої стоматології стоматологічної поліклініки медичного інституту, коли мене запросили на посаду асистента кафедри стоматології дитячого віку з погодинною оплатою праці. 1990 року запропонували посаду асистента кафедри стоматології дитячого віку кафедри стоматології післядипломної освіти лікарів Івано-Франківського медичного інституту. Завідувачкою кафедри була кандидат медичних наук, доцентка Римма Вікторівна Казакова – яскрава, неординарна особистість, висококваліфікована, уміла керівниця, потужна науковець. Професійні якості Римми Вікторівни були мені за взірцем, заохочували досягати успіхів у навчальній роботі, медичній практиці, науковій діяльності. Її приклад спонукав до працьовитості, безмежної відданості справі, наполегливості в досягненні поставлених цілей, розвитку інтелектуального потенціалу, наукової ерудиції.

«УСПІХ ПРИХОДИТЬ ДО ТИХ, ХТО ЙДЕ ЙОМУ НАЗУСТРІЧ»

У 1993-2002 роках я мала честь працювати асистентом новоствореної кафедри стоматології факультету інтернатури під керівництвом професора Миколи Михайловича Рожка (нині – ректора Івано-Франківського національного медичного університету). Це був насичений та плідний період успішно виконаних наукових досліджень, орієнтованих на розв'язання перспективних і пріоритетних проблем у стоматології, що характеризувалися фундаментальністю, сучасним методичним рівнем і прикладним значенням. 2003 року під науковим керівництвом Римми Вікторівни Казакової я захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю «стоматологія» на тему «Клініко-лабораторні аспекти та прогнозування важкості перебігу герпетичного стоматиту в дітей». Захист відбувся в Івано-Франківському національному медичному університеті. Того ж року мене запросили на посаду доцентки кафедри теорії і методики фізичної культури та спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, де я працювала до 2010 року. Одночасно продовжила лікувально-практичну діяльність у приватному підприємстві «Нейт», де була головним лікарем і проводила стоматологічний прийом дітей та дорослих.

2010 року на запрошення ректора ТДМУ імені Івана Горба-

Наталія КУЧЕРЕНКО (ГЕВКАЛЮК) під час заняття з хірургічної стоматології (1981 р.)

нального медичного університету, заступник директора ДУ «Інститут стоматології НАМН України» з організаційно-методичної роботи. Захист відбувся в Інституті стоматології Національної академії медичних наук України. 2019 року рішенням вченої ради нашого університету мені присвоєно вчене звання професорки кафедри дитячої стоматології.

– Кажуть, у житті не буває випадкових зустрічей. Кого вважаєте своїм наставником – в житті, науці...

– З великою повагою згадую молоду викладачку, доцентку, а згодом завідувачку кафедри стоматології дитячого віку, нині – докторку медичних наук, професорку Р.В. Казакову. Її талант науковця, цілеспрямованість, най-

чотири – у виданнях, що індексуються у базі даних Scopus. Також я є автором навчального посібника для студентів-стоматологів і лікарів-інтернів, співавтором 12 навчальних посібників і колективної монографії «Сучасні здоров'язберезувальні технології». Маю п'ять патентів.

– Які основні напрямки ваших наукових досліджень?

– Основні наукові здобутки стосуються методів діагностики, лікування й профілактики захворювань твердих тканин зуба та їх ускладнень, захворювань тканин пародонта та слизової оболонки порожнини рота у дітей. Під керівництвом завідувачки відділу епідеміології та профілактики основних стоматологічних захворювань, стоматології дитячого віку та ортодонції ДУ «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН України», професорки Оксани Василівни Деньги було проведено широкомасштабне епідеміологічне дослідження населення України та, зокрема, Тернопільщини, в якому я брала участь, пройшовши попередньо калібрування та отримавши сертифікат на проведення таких випробувань. Результати цього стоматологічного обстеження стали підґрунтям для створення регіонально орієнтованої програми профілактики стоматологічних захворювань, що впроваджена показала високу ефективність. Вивчаю клініко-лабораторні взаємозв'язки стоматологічних захворювань з патологією внутрішніх органів і систем організму дітей. Такі багатопланові наукові дослідження дають можливість розв'язувати низку проблем, пов'язаних з морфологічним, імунологічним, біохімічним, мікробіологічним аспектами стоматологічних захворювань. Це, на мою думку, значною мірою сприятиме подальшому розвитку теоретичних і практичних основ стоматології.

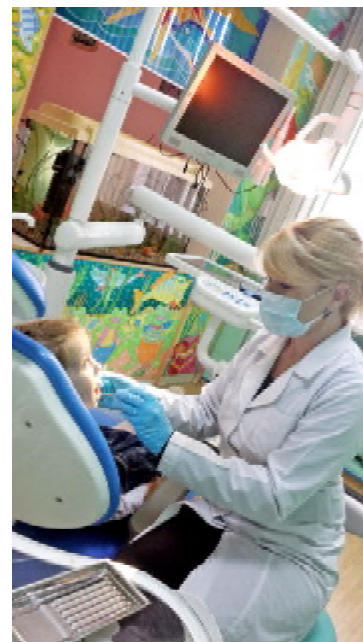
– Що сприяє продуктивній роботі? І над чим працюєте тепер?

– Нині проблематика наукових досліджень орієнтована на розв'язання перспективних і

пріоритетних проблем дитячої стоматології щодо сучасних методів діагностики, лікування та профілактики захворювань зубів, тканин пародонта та слизової оболонки порожнини рота в дітей. Широко проводяться наукові клініко-лабораторні дослідження інфекційних захворювань вірусної природи – гострого герпетичного стоматиту, гострих респіраторних вірусних інфекцій у дітей з проявами в ротовій порожнині. Вивчаються імунобіологічні порушення органів, тканин та біологічної рідини порожнини рота, порушення стану колонізаційної резистентності слизової оболонки порожнини рота, протиінфекційний захист, дисбіотичні зміни у порожнині рота.

– Ви є учасницею багатьох важливих наукових форумів. Які з них особливо запам'яталися?

– Так, я беру активну участь у роботі конгресів, з'їздів, конференцій в Україні та за її межами. З-поміж найбільш пам'ятних – науково-практична конференція «Особливості первинної, вторинної і третинної профілактики у пацієнтів з різним соматичним статусом», що відбулася в Одесі 2013 року з участю міжнародних спеціалістів і де я мала щастя познайомитися з професором Володимиром Ростиславовичем Окушком – основоположником клінічної фізіології зуба, корифеєм, «маестро» стоматології, роботи якого вивчала ще у студентські роки. Незабутні враження справив 75-ий міжнародний медичний конгрес вчених «Актуальні проблеми клінічної, теоретичної, профілактичної медицини, стоматології та фармації» того ж таки 2013 року в Донецьку. Змістовні доповіді викликали жвавий інтерес у колега-науковців і практичних лікарів. Серед учасників конференції були відомі вчені: професор кафедри хірургічної стома-

Наталія ГЕВКАЛЮК на стоматологічному прийомі (2018 р.)

тології та щелепно-лицевої хірургії Харківського національного медичного університету Геннадій Петрович Рузін, з яким була знайома ще з часу роботи в ІФДМУ, Валерій Іванович Радько – мій викладач, а нині доцент кафедри ортопедичної стоматології Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика, Андрій Львович Зелінський – доцент кафедри дитячої стоматології ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» та теж мій колишній викладач.

– Чи є у вас талановиті учні? Як виховуєте студентів?

– У сучасних умовах разом з нагромадженням фахових знань, умінь і навичок необхідним є розвиток творчих здібностей студентів, що мотивує їх до майбутньої професійної діяльності, готує спеціалістів, здатних в умовах практичної охорони

Наталія КУЧЕРЕНКО (ГЕВКАЛЮК) – випусниця п'ятої Івано-Франківської школи (1978 р.)

здоров'я найефективніше використовувати теоретичні знання, що забезпечить конкурентоспроможність вітчизняних лікарів на міжнародному ринку праці. Серед талановитих випусників стоматологічного факультету можу назвати Віталія Скринника, Євгена Осарчука, Наталію Мисулу, Соломію Маценко, Роксану Древницьку, Юлію Кикцьо. А Ярина Тильчак, яка нині є старостою студентського наукового гуртка кафедри, визнана кращим студентом 2020 року ТНМУ в номінації «За високі показники у навчанні». Нещодавно наша випусниця, аспірант кафедри Роксана Древницька під моїм керівництвом захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Традиційно у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького відбувається Міжнародний конкурс «Фахівець року» на кращу студентську практичну роботу. Конкурсанти представляють усі регіони України, а в конкурсній комісії – професорсько-викладацький склад провідних вищих навчальних закладів України. Впродовж останніх десяти років я теж є членом цієї конкурсної комісії. Приємно, що представники стоматологічного факультету ТНМУ – наймолодшого стоматологічного факультету України – щорічно стають призерами конкурсу, посідаючи 1-3 місця.

(Продовження на стор. 8)

Наталія ГЕВКАЛЮК з професором Володимиром ОКУШКОМ і колегами

чевського Леоніда Якимовича Ковальчука очолила кафедру дитячої стоматології, в 2013-2016 роках працювала доценткою кафедри дитячої стоматології. 2015-го захистила докторську дисертацію за спеціальністю «стоматологія» на тему «Імунобіологічні аспекти патогенезу, профілактики та лікування уражень слизової оболонки порожнини рота і слинних залоз у дітей при грипі та інших респіраторних вірусних інфекціях». Моїм науковим консультантом був доктор медичних наук, професор Василь Якович Скиба – завідувач кафедри терапевтичної стоматології Одеського націо-

вищого професіоналізму, організаторські здібності викликають шире захоплення. Лекції Римми Вікторівни вирізнялися неординарним підходом, переконливою аргументацією викладеного матеріалу, вмінням зацікавити студентів і традиційною дискусією лектора зі студентами. Вона стала моїм наставником і в житті, і в науці.

– Лікарське покликання ви поєднуєте з талантом науковця. У вашому науковому доробку...

– ... 165 друкованих праць, чотири з них – у виданнях, що індексуються в базі даних WebofScienceCoreCollection, ще

ПРОФЕСОРКА НАТАЛІЯ ГЕВКАЛЮК: «УСПІХ ПРИХОДИТЬ ДО ТИХ, ХТО ЙДЕ ЙОМУ НАЗУСТРІЧ»

(Закінчення. Поч. на стор. 6-7)
Це, звичайно, перемога не лише конкурсантів, а й їхніх наставників — викладачів стоматологічного факультету, які впродовж усіх років навчання прищеплюють студентам любов до майбутньої професії.

З 2018 року я є відповідальною за стоматологічну допомогу дітям з особливими потребами згідно з договором між ТНМУ та благодійною організацією «Дім милосердя» (м. Чортків). У рамках цієї співпраці члени студентського наукового гуртка кафедри беруть участь у доброчинних проектах: проводимо санітарно-просвітницьку роботу, надаємо консультативно-лікувальну допомогу дітям з особливими потребами, в яких діагностовано аутистичні розлади, ДЦП, хворобу Дауна, епілепсію... Періодично запрошуємо всіх у «Домі милосердя» на «Урок здорової усмішки» — театралізовану інформаційно-просвітницьку виставу з участю студентів-гуртківців. Така специфічна форма організації діяльності сприяє формуванню комунікативних, професійних умінь і навичок майбутніх лікарів-стоматологів, допомагає розвивати здатність до взаємодії, діалогу, інтелектуальну спроможність.

«СПОКІЙНИЙ ВІДПОЧИНОК — НЕ ДЛЯ МЕНЕ»

— Лікарська, викладацька, наукова робота потребує багато енергії. Що є джерелом вашої працездатності?

— Я є великою прихильницею

Наталія ГЕВКАЛЮК з внуками грає в гру «Хто такий? Що таке?» (2021 р.)

*Не бійся правди, хоч яка гірка,
не бійся смутків, хоч вони як ріки.*

*Людині бійся душу ошукать,
бо в цьому схибиш — то уже навіки».*

— Кажуть, відпочинок — це не спокій, а враження. Незабутні враження вам дарує...

— У своєму житті я керуюсь постулатом Торквато Тассо: «Рух може за своєю дією замінити будь-який засіб, проте всі лікувальні засоби світу не можуть замінити дію руху. Ходьба і рух сприяють грі мозку та роботі думки». Спокійний відпочинок — не для мене, тому, як співається у відомій пісні, «старість мене вдома не застане, я в дорозі, я в путі». Під час відпустки з дітьми та друзями подорожуємо Карпатами, кілька разів підкоряли найвищу вершину цих гір — Говерлу. На Закарпатті відвідали королівський замок «Нялаб», Ужгородський замок, Мукачівсь-

— Слухаю класичну музику, яку полюбила в дитинстві, навчаючись у музичній школі. Улюбленим музичним твором є «Вальс квітів» з балету «Лускунчик» композитора П. Чайковського. Маю цей запис на робочому столі свого комп'ютера й часто слухаю з насолодою. З шкільних років люблю танцювати, співати, в інституті завжди брала участь у конкурсах-оглядах художньої самодіяльності, доброчинних концертах. Працюючи в Івано-Франківську, разом з колегами відвідувала «Галицький бал», який щорічно відбувається з ініціативи ректора Прикарпатського університету та міського голови. Торік відвідала подібний захід у Тернополі — «Благодійний студентський бал», який зорганізували з ініціативи ректора ТНМУ, професора Михайла Михайловича Корди та мера міста Сергія Віталійовича Надала, а зібрані кошти були перераховані на лікування хворих дітей.

Знаючи мою творчу натуру, мої діти зазвичай до будь-якого свята дарують мені квитки в театр, на балет, концерти. Тому часто відвідую вистави Івано-Франківського драмтеатру імені Івана Франка, Львівського театру імені Марії Заньковецької, Львівського театру опери та балету. Останнім часом у зв'язку з пандемією коронавірусу COVID-19 і карантинними обмеженнями на всій території країни відвідування закладів культури було обмежене. Але наразі ситуація поліпшилася й діти на день народження подарували мені квиток на концерт нового музичного проекту Святослава Вакарчука «Оранжевий». З телепередач дивлюся хіба новини. Вільний час присвячую читанню художньої літератури. Нещодавно прочитала книгу Керолін Берке «Не шкодую... Життя Едіт Піаф» — про нелегкий життєвий та творчий шлях «французького горобчика». Її мені подарувала донька.

— Найкращі ліки від поганого настрою?

— Найкращі ліки — частіше усміхатися, адже посмішка — відпочинок для стомлених, світло — для зневірених, сонячний промінь — для засмучених і найкращий засіб від неприємностей!

— Які риси найбільше цінують в людях?

— Справедливість, щирість, милосердя, доброзичливість... Поважаю яскравих, неординарних особистостей, людей з духовним потенціалом, творчих, працьовитих, наполегливих у досягненні поставлених цілей й безмежно відданих справі. Це про людські чесноти. З професійних на першому місці — інтелектуальний потенціал, наукова ерудиція, талант, високий професіоналізм.

— Яких життєвих орієнтирів дотримуєтесь?

— Відомо, що без віри у власні сили й здібності не можна братися за жодну справу, бо здійснення планів вимагає наполегливості та залізної волі. Жодна велика перемога неможлива, якщо їй не передувала мала перемога над самим собою. Досягає успіху та людина, яка вірить у власні сили, для якої кожен малий успіх є сходинкою до наступного більшого успіху.

— Де любите проводити відпустку та вільний час? Ваші улюблені заняття на дозвіллі?

— Відпустку люблю проводити в Карпатах і щороку хоч на кілька днів обов'язково їду в гори. Особливо подобається відпочивати в серці Карпат — Верховині, яка знаходиться на висоті 500 м над рівнем моря. Тут міститься меморіальний музей-садиба Михайла Грушевського — видатного українського історика та політичного діяча, що розташований на місці його літнього відпочинку впродовж дванадцяти років — з 1902 року до початку I світової війни. Краєвиди там неймовірно красиві. Вражає різноманітність ландшафтів: мальовничі схили гір і полонини, густі хвойні ліси, де безліч грибів та ягід. А ще — шепіт гірських потічків, річок і чисте гірське повітря, напоєне ароматом високогірних трав і квітів. Захоплююся квітами, в тому числі й кімнатними. Знання про секрети їх вирощування та особливості догляду черпаю з «Енциклопедії кімнатного квітництва».

— Що ще, крім роботи, приносить радість?

— Спілкування з дітьми, онуками, друзями, колегами, спільні прогулянки в мальовничих парках Тернополя, набережною Тернопільського ставу, поїздки на природу.

— Розкажіть, будь ласка, про свою сім'ю.

— У студентські роки познайомилася зі своїм однокурсником Михайлом — майбутнім чоловіком. Одружилися після третього курсу. Під час навчання в інтернаті в нас народився первісток — син Михайло, а через два роки — донечка Ірина. Діти здобули вищу освіту, закінчили аспірантуру, успішно працюють, мають уже власні сім'ї. Дуже тішать мене внуки, яким зараз 6, 7 та 8 років,

— Злата, Катруся й Андрійко. Намагаюся частіше навідуватися до них у гості, діти й внуки теж приїжджають зі Львова та Івано-Франківська до мене в Тернопіль. Заздалегідь готую для них культурно-розважальну програму: поїздки у старовинні замки Тернопільщини, відвідини інших мальовничих місць, відпочинок на озері, в парку... Полюбляємо з внуками грати в розвивальну гру «Хто такий? Що таке?», яка спонукає логічно мислити, розвивати творчі здібності. Злата, Катруся та Андрійко також полюбляють танцювати, співати, відвідують гурток танцю та хор у школі. Нещодавно наймолодша внучка Злата заспівала чудову пісеньку: «Знати все, знати все хочемо ми, підрастем і колись будем вченими людьми». Сподіваюся, це стане лейтмотивом життя моїх улюблених внуків.

— Які свята для вас — найбільш значущі?

Наталія ГЕВКАЛЮК з науковим керівником Риммою КАЗАКОВОЮ (1998 р.)

— Улюбленими святами у нашій родині, звичайно, є Різдво Христове та Великдень, коли за традицією ми всі збираємося в моєї мами — Лариси Іванівни, якій нещодавно виповнилося 84 роки. Неодмінно приїжджаємо до неї й на її день народження та День вчителя. Мама з нетерпінням чекає зустрічі з внуками та правнуками, які завжди радують її колячками, щедричками, веснянками, а вона їх — різними смаколиками.

— Ваше життєве кредо, улюблений вислів чи афоризм?

— Моє життєве кредо: труднощі не повинні бентежити. Необхідно зміцнювати впевненість у власних силах і це дасть змогу в майбутньому труднощі успішно долати. За будь-яких ситуацій успіх приходить до тих, хто йде йому назустріч з вірою в себе. Улюблений афоризм? Прочитую британського актора, кінопродюсера та сценариста Ноеля Ентоні Кларка: «Якщо знайдеш у житті легку дорогу, знай — вона веде в нікуди».

Лідія ХМІЛЯР

Наталія ГЕВКАЛЮК з переможцем Всеукраїнського конкурсу «Фахівець року» Євгеном ОСАРЧУКОМ і колегами (2011 р.)

творчості неперевершено талановитої поетеси Ліни Костенко, звідки черпаю життєві сили та енергію. Багато творів Ліни Костенко знаю напам'ять. Серед улюблених — вірші «Доля», «І як тепер тебе забути?», «Життя йде і все без коректур». Прочитую рядки, що особливо запали в душу:

*«Життя йде і все без коректур,
і як напишеш, так уже і буде.
Але не бійся прикрого рядка.
Прозрінь не бійся, бо вони як ліки.*

кий замок Паланок, замок Сент-Міклош, Солоні озера та інші визначні місця. Особливо яскраві враження залишилися після відвідин Долини нарцисів — єдиної місцини в світі, де альпійський нарцис опустився в долину. Це справді незабутня картина: скрізь, куди сягає людський погляд, — квітуче поле нарцисів. Незрівнянна краса та аромат!

— Чи маєте захоплення, не пов'язані з медициною? Що слухаєте, дивитесь, читаєте?

ВИЗНАЧИЛИ ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ НАУКОВИХ РОБІТ НА ПРИСУДЖЕННЯ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ІВАНА ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Під час планового засідання вченої ради ТНМУ президент ГО «Всеукраїнська асоціація інфекціоністів», академік НАМН України, заслужений діяч науки та техніки України, завідувач кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними та венеричними хворобами, професор Михайло Андрейчин оголосив результати конкурсу наукових робіт на присудження премії імені Івана Горбачевського.

Цю премію надають науковцям Тернопільського національного медичного університету імені І.Горбачевського за розвиток наукового потенціалу вишу, підвищення його рейтингу та популяризацію в Україні й за кордоном.

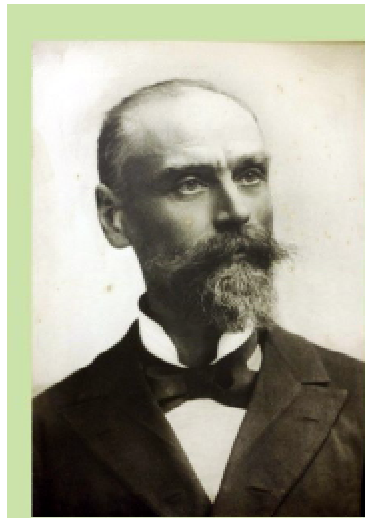
Усі, хто бажав, подавали власні напрацювання за такими напрямками:

- 1) досягнення в науково-дослідницькій діяльності з проблем теоретичної медицини та фармації;
- 2) досягнення в науково-дослідницькій діяльності з проблем клінічної медицини та стоматології;

3) досягнення в науково-дослідницькій діяльності з проблем суспільних і гуманітарних дисциплін.

Головними критеріями відбору переможців на призначення премії були результати завершеного наукового дослідження; наявність циклу наукових праць, надрукованих у фахових виданнях України та за кордоном, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science; відзнаки на всеукраїнських і міжнародних наукових форумах; отримання та комерціалізація патентів на винаходи; презентація своїх наукових розробок за кордоном.

Загалом на конкурс надійшло вісім робіт. На розгляд комісії свої наукові здобутки представили Валерій Дідух «Волинське село XIX століття», Ігор Венгер, Святослав Костів, Михайло Гусак «Повторні операції на аорто-клубово-стегно-підколінному артеріальному руслі у віддаленому післяопераційному періоді — діагностика, вибір об'єму реконструкції», Альона Савич, Світлана Марчишин «Теоретичне та експериментальне обґрунтування пошуку нових антидіабетичних рослинних зборів, їх фітохімічне та фармакологічне дослідження», Андрій Цвях, Андрій Господарський, Оксана Шевчук

**ТНМУ вітає
переможців конкурсу
наукових робіт на
присудження премії
імені Івана
Горбачевського**

«Розробка спеціалізованого телемедичного обладнання та лікувально-реабілітаційних методик для надання дистанційної реабілітації пацієнтам з травмами та захворюваннями опорно-рухового апарату», Валентин Франчук «Недоліки професійної медичної діяльності: судово-медичні та клініко-соціальні аспекти», Віктор Шідловський, Олександр Шідловський, Лариса Сидорчук, Михайло Шеремет «Автоімунний тиреоїдит — актуальна проблема сучасної тиреоїдології» (цикл праць), Христина Максів, Марія Марущак,

Інна Криницька «Зв'язок поліморфізму генів з метаболічними факторами в механізмах артеріальної гіпертензії поєднаної з хронічними обструктивними захворюваннями легень», Ірина Бойко, Інна Криницька «Мікробіологічна діагностика гонококової інфекції, антибіотикорезистентність та геномна епідеміологія *Neisseria gonorrhoeae* в Україні».

Комісія проаналізувала подані роботи й визначила переможців.

Як зазначив Михайло Андрейчин, у напрямку «Досягнення в науково-дослідницькій діяльності

з проблем теоретичної медицини та фармації» першість отримало дослідження «Мікробіологічна діагностика гонококової інфекції, антибіотикорезистентність та геномна епідеміологія *Neisseria gonorrhoeae* в Україні», авторами якої є Ірина Бойко, Інна Криницька.

За напрямком «Досягнення в науково-дослідницькій діяльності з проблем клінічної медицини та стоматології» перемогла робота «Розробка спеціалізованого телемедичного обладнання і лікувально-реабілітаційних методик для надання дистанційної реабілітації пацієнтам з травмами та захворюваннями опорно-рухового апарату». Автори Андрій Цвях, Андрій Господарський, Оксана Шевчук.

За напрямком «Досягнення в науково-дослідницькій діяльності з проблем суспільних і гуманітарних дисциплін» комісія присудила премію дослідженню «Волинське село XIX століття». Автор — Валерій Дідух.

Невдовзі переможці будуть відзначені сертифікатами та грошовими заохоченнями.

**Іван КЛИЩ,
проректор з наукової роботи
ТНМУ, професор**

ДОЦЕНТ ВАЛЕРІЙ ДІДУХ: «МОЇ КРАЄЗНАВЧІ ПОШУКИ ЖИВИТЬ ЛЮБОВ ДО РІДНОГО КРАЮ»

У конкурсі наукових робіт за напрямком «Досягнення в науково-дослідницькій діяльності з проблем суспільних і гуманітарних дисциплін» премію імені Івана Горбачевського присуджено авторів дослідження «Волинське село XIX століття» — доценту кафедри медичної фізики та лікувальної діагностики ТНМУ Валерію Дідуху. Докладніше про це досягнення й подальші наукові плани — в інтерв'ю цього річного лавреата премії імені Івана Горбачевського.

— Валерію Дмитровичу, що спонукало вас, знаного науковця й педагога, кандидата фізико-математичних наук, досліджувати історію та етнографію волинського села XIX століття?

— Любов до рідної землі, до села, яке споконвіку було колицкою українського народу й джерелом його духовності, до минувшини Волині, а також бажання ознайомити краян з духовним надбанням народу покликали мене в краєзнавчу дорогу. На жаль, і досі на сайтах багатьох сіл моєї малої батьківщини — Ярунщини — немає відомостей про їх історичне минуле. Хотілося цю прогалину хоча б частково заповнити, тому й взявся за дослі-

дження. І вже є певні зрушення в цьому сенсі.

— Географія та результати ваших краєзнавчих пошуків?

— Мої пошуки духовних скарбів народу й знахідки в бібліотеках,

лідженню життя селян Волині в XIX столітті й знайомить читачів з їхніми звичаями, обрядами, традиціями, піснями, народними методами лікування, з їхнім світосприйняттям — духовним надбанням українського народу.

— Що сприяло вашому успіху?

— Розуміння рідних людей та доброзичлива атмосфера на кафедрі, яку очолює доктор технічних наук Юрій Аронович Рудяк.

— Премія імені Івана Горбачевського — неабиякий стимул для подальшої плідної праці. Над чим працюєте зараз?

— У моїх планах — дослідження філософії та фізики античних часів.

— Які ще іпостасі вашої наукової та творчої діяльності?

— Звичайно, фізика залишається улюбленою наукою. В моєму добробку три монографії з фізики (у співавторстві) та 13 підручників і посібників (у співавторстві). Але й поезія для мене не чужа. Її віддзеркалюють 17 моїх поетичних збірок. Хоча фізика, як і жінка, не любить суперниць.

— Ваші побажання колегам — молодим науковцям.

— Відшукати своє призначення в житті та реалізувати творчий потенціал. Користуючись нагодою, хочу висловити щире вдячність членам комісії з призначення премії імені Івана Горбачевського та членам вченої ради ТНМУ за високу оцінку моєї творчості.

Лідія ХМІЛЯР

ПРЕДСТАВЛЯТИМЕ ТНМУ НА КОНКУРСІ ПІСНІ В ПОЛЬЩІ

Студентка медичного факультету, учасниця науково-краєзнавчої студії «Терполяни», громадських організацій Марта Струк нещодавно зайняла почесне третє місце у вокальному конкурсі-відборі «Miedzynarodowy festiwal piosni legiopolowej», який відбувся вперше в Україні за підтримки Тернопільської міської ради та Генерального консульства Республіки Польща в місті Луцьк.

Студентка нашого університету була нагороджена дипломом третього ступеня, грошовою винагородою та сертифікатом про участь у фестивалі.

Цей захід дав можливість суддям конкурсу обрати кращих виконавців, які поїдуть у вересні до міста польського Переворськ репрезентувати Україну.

Марта Струк здобула призове місце та отримала можливість представляти на міжнародному рівні наш університет. Напередодні студентка разом із заступником директора з концертної роботи Тернопільської обласної філармонії, керівником колективу «Збруч» Василем Ірмічуком й учасниками колективу зустріли польських гостей та організаторів конкурсу Зофію Пачуську та Войцеха Бардовські в найкращих українських традиціях, хлібом і сіллю.

Марта Струк поділилася власними враженнями та думками про конкурс опісля концерту й нагородження: «Мене переповнюють ней-

мовірні відчуття та емоції. Це величезний досвід та чудова можливість представляти наш університет на

такому масштабному рівні. Дуже щаслива, що пододала цю першу сходинку».

**Тарас КАДОБНИЙ,
координатор міжнародних
проектів науково-краєзнавчої
студії «Терполяни» та
ГО «Інститут досліджень
національної спадщини»**

5 червня відзначила ювілейний день народження завідувачка кафедри фармакогнозії з медичною ботанікою ТНМУ, професорка Світлана Михайлівна МАРЧИШИН.

Вельмишановна Світлано Михайлівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення фармацевтичного факультету Львівського медінституту, трьох років роботи провізором в аптеці Ви обрали шлях науковця. Спочатку впродовж 11 років працювали в Тернопільському медінституті старшою лаборанткою кафедри мікробіології, кафедри фармакології, молодшою й старшою науковою співробітницею сектора госпдоговірної наукової тематики, захистили кандидатську дисертацію. Згодом Ви перейшли в педагогічний інститут, де впродовж 13 років працювали старшою викладачкою, доценткою кафедри ботаніки, завідувачкою кафедри загальної біології.

Після відкриття 2000 року фармацевтичного факультету Ви повернулися у наш навчальний заклад, де повною мірою розкрився Ваш творчий потенціал, організаторські здібності. Спочатку Ви очолили кафедру фармакогнозії з медичною ботанікою та генетикою, впродовж двох років працювали деканом факультету, згодом – доценткою, а після захисту докторської дисертації останні понад 15 років очолюєте кафедру фармакогнозії з медичною ботанікою.

Особливо цінуємо Вашу роль у період становлення фармацевтичного факультету, створення його методичної бази, підготовки кадрів викладацького складу.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як відому в Україні та за її межами вчену-фармацевтку, досвідчену педагогиню й вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне вико-

17 червня відзначатиме ювілейний день народження старша викладачка кафедри медичної біохімії ТНМУ, кандидат медичних наук Галина Григорівна ШЕРШУН.

Вельмишановна Галино Григорівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, успішно пройшли майже 55-літній трудовий шлях: спочатку аспірантки, асистентки, а останні понад 28 років – старшою викладачкою кафедри медичної біохімії.

Особливо цінуємо шестилітній період Вашої роботи завідувачкою підготовчого відділення інституту.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одну з талановитих випусниць першого покоління, відомого науковця, досвідчену педагогиню та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків. Не одне покоління випусників університету пам'ятає Ваш талант методисти, Вашу педагогічну майстерність, вимогливість і об'єктивність.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як кураторки студен-

нання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як відповідальної за наукову роботу кафедри, членкині наукової комісії, конкурсної комісії, видавничої ради, вченої ради університету, членкині спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій Національного фармацевтичного університету в Харкові, понад 20 років – позаштатної керівниці секції «Медицина» Тернопільського обласного відділення Малої академії наук України.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена Почесними грамотами МОЗ України, МОН України, подякою МОН України, грамотами обласного управління освіти та науки, обласного управління охорони здоров'я, міського управління охорони здоров'я, грамотами й подяками адміністрації університету.

Ваші досягнення в науці, педагогічній та громадській діяльності, працелюбність, порядність, жіночність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Світлано Михайлівно, доброго здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових здобутків у Вашій благородній діяльності, добробуту, душевного спокою, людського тепла, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Нехай добром наповнюється хата,
Достатком, щирістю і сонячним теплом.

Хай буде вірних друзів в ній багато,
Прихильна доля огорта крилом.

**Ректорат і профком ТНМУ
імені І.Я. Горбачевського**

тських груп, відповідальної за виховну роботу кафедри, лекторки товариства «Знання».

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена двічі грамотою й цінним подарунком міського голови, грамотою міського управління охорони здоров'я, грамотами та подяками адміністрації університету.

Ваші порядність, працелюбність, жіночність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Галино Григорівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Нехай здоров'я, радість і достаток
Сипляться, немов вишневі цвіт,
Хай малює доля з буднів свято
І дарує Вам багато літ!

**Ректорат і профком ТНМУ
імені І.Я. Горбачевського**

9 червня відзначила ювілейний день народження професорка кафедри дитячої стоматології ТНМУ Наталія Олександрівна ГЕВКАЛЮК.

Вельмишановна Наталіє Олександрівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення стоматологічного факультету Івано-Франківського медінституту, 7 років практичної роботи стоматологом, 12 років науково-педагогічної діяльності в Івано-Франківському медінституті, 6 років – в Прикарпатському університеті імені В. Стефаника, захисту кандидатської дисертації у стінах Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Ви успішно пройшли майже 12-літній трудовий шлях: спочатку доцентки, згодом впродовж трьох років – завідувачки кафедри терапевтичної та дитячої стоматології, дитячої стоматології; доцентки, а останні п'ять років – професорки кафедри дитячої стоматології.

Особлива сторінка Вашої діяльності – трирічний період роботи заступницею декана стоматологічного факультету та очільниці стоматологічного відділення лікувально-діагностичного центру університету.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як відомого науковця, висококваліфіковану клініцистку-стоматологиню, талановиту педагогиню й вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм,

сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною є Ваша громадська діяльність, зокрема, як відповідальної за наукову роботу та студентський науковий гурток кафедри, відповідальної за виробничу практику студентів стоматологічного факультету, відповідальної за стоматологічну допомогу дітям з особливими потребами в рамках благодійної організації «Дім милосердя».

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена двома грамотами обласного управління охорони здоров'я, двома грамотами благодійної організації «Дім милосердя», грамотами й подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, жіночність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Наталіє Олександрівно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай злагода буде, хай буде любов,
Хай тисячу раз повторяться знов
Хороші, святкові і пам'ятні дні,
Хай сонце всміхається Вам у житті!

**Ректорат і профком ТНМУ
імені І.Я. Горбачевського**

18 червня відзначатиме ювілейний день народження ветеран ТНМУ, кандидат медичних наук Надія Володимирівна МИХАЙЛЕЧКО.

Вельмишановна Надіє Володимирівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення Одеського державного медичного інституту, чотирьох років практичної роботи районною акушеркою-гінекологинею, навчання у клінічній ординатурі Запорізького інституту вдосконалення лікарів, восьми років на чолі відділення у Запорізькому міському пологовому будинку, захисту кандидатської дисертації, роботи асистенткою кафедри акушерства та гінекології Полтавського державного медичного стоматологічного інституту у стінах ТНМУ імені І.Я. Горбачевського Ви успішно пройшли 23-літній трудовий шлях асистентки кафедри акушерства та гінекології факультету післядипломної освіти.

Після переходу на заслужений відпочинок Ви впродовж двох років ще продовжували реалізовувати свій великий досвід у Тернопільському медичному коледжі.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як відомого науковця, висококваліфіковану клініцистку-акушерку-гінекологиню, досвідчену педагогиню за багаторічну невтомну працю, високий

професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Усім, хто працював з Вами та вчився у Вас, пам'ятні Ваші практичні заняття, насичені клінічним досвідом і педагогічною майстерністю.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як неординарної лекторки товариства «Знання», учасниці медико-просвітницьких бригад викладачів, які виступали перед трудівниками в районах області.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена медаллю «Ветеран праці», грамотами й подяками адміністрації університету.

Ваші порядність, працелюбність, жіночність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Надіє Володимирівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Хай на життєвій Вашій довгій ниві
Росте зерно достатку і добра,
Щоб Ви були здорові і щасливі,
Щоб доля тільки світлою була!

**Ректорат і профком ТНМУ
імені І.Я. Горбачевського**

ЗАЛЮБЛЕНІ В ПОРЦЕЛЯНОВЕ МИСТЕЦТВО

Козак танцює гопак – зосереджено, впевнено й вправно. Це вам не якийсь гультай-черевань, що проциндрив у корчмі останній гріш, а тепер з горя пішов навприсядки вулицею, здіймаючи на всі боки куряву та полохаючи сусідських курей. Це – боєць, чие тіло, загартоване в походах і битвах, здається, сплетене із самих жил і тренуваних м'язів. Тому лише мить – і воно наче пружина розкриється в стрибку смертельним для ворога ударом з арсеналу бойового танцю-гопака. Автор скульптури зафіксував важливий момент переходу-перетікання тіла з однієї позиції в іншу – не менш складу та важливу: високо піднята ліва рука, відведена убік права, введена вперед у напівприсяді ліва нога з цілковитою опорою на праву. Вихід з цієї стійки є цілком непрогнозованим для ворога чи суперника...

Цю статуетку ми запримітили вже давно. Рік тому вона сяйнула тонким золотом на одному з аукціонів і зникла, поповнивши колекцію невідомого шанувальника вітчизняного порцелянового мистецтва. Тоді ми лише торкнулися незвіданого й такого прекрасного світу української порцеляни, і наші відкриття були першими кроками малюка, що ступає сторожко та невпевнено. Спершу довгенько блукали манівцями, аж доки не віднайшли просторий шлях, що вів ген-ген за обрій...

Українській порцеляні – майже дві сотні років! Скільки всього здобутого, злеліяного в несприятливих обставинах, пережитого та втраченого у кризових віхолах національної історії, що ламали життя не лише однієї людини чи сім'ї – цілого покоління, а крихку порцеляну безжально давили важким чоботом... Тому так багато нині в музейних і приватних колекціях неідентифікованих безіменних робіт, що потребують додаткової атрибуції та введення у вітчизняний науковий мистецький дискурс. Ще не написані біографії багатьох митців, що самовіддано працювали в цій галузі, ще не досліджені родинні архіви багатьох з них (якщо вони й є!).

Тому варто не дивуватися, а радше – ніяковіти, віднайшовши на одному із сайтів характеристики такого штибу: «Крижанівський О. В., талановитий, незаслужено забутий український скульптор».

Так, на жаль, Олександр Васи-

льович (1923-1999) і Тамара Лаківна (1926-1994), дружина скульптора і сама досить цікава авторка, належать до мало знайомих майстрів порцеляни. І це при тому, що як митець Олександр Крижанівський таки відбувся. З цим би погодився відомий артдилер Нортон Додж, який вважав, що успіх художника визначають три критерії: наявність творів у престижних музеях світу (в колекціях музеїв України роботи представлені), критичні статті в солідних виданнях (з цим складніше, але інформація є), купівля робіт колекціонерами (теж можна зарахувати, бо коли роботи автора з'являються на аукціонах, то дуже швидко знаходять покупця).

Біографія митців не багата на зовнішні події, але знакова для тих часів. Це був дуже успішний творчий подружній тандем. Олександр, нащадок січового осавула Крижанівського, й Тамара, донька болгарина Лако Лаківа, жили та працювали разом, зберігаючи при цьому індивідуальну мистецьку манеру. Оскільки подружжя залишалося поза Спілкою художників України, то офіційної інформації зосталося обмаль. Але завдяки майже детективному пошуку сучасних дослідниць Олени Корусь та Ольги Школьної, які по крихтах вибирували-вишукували інформацію, можна окреслити найважливіші моменти життєпису скульпторів.

За родинними переказами, син січовика Крижанівського – Михайло, оселився в Куяльнику, працював каменотесом, різав камінь-ракушняк для одеських будинків і навіть не підозрював, що колись це місто стане рідним для його нащадка.

Мистецтво малої пластики Олександр почав освоювати ще в шкільні роки під керівництвом викладача гуртка місцевого палацу піонерів Петра Трохимовича Вільчинського. Художні студії

з майбутньою дружиною Тамарою. 1949 року Крижанівські завершили навчання, представивши комісії дипломні роботи – погруддя Богдана Хмельницького та скульптуру «Валерій Ча-

О. Крижанівський. «Гопак» (фото з Інтернету)

лов». Після успішного захисту молоді скульптори отримали скерування на Олевський порцеляновий завод, де працювали впродовж року. Потім вони перебралися в Городницю. Саме тут митці здобули широкі можливості для творчої самореалізації.

Понад 20 років (аж до 1971-го) особиста й творча біографія Крижанівських була тісно пов'язана з Городницьким порцеляновим заводом, одним з найдавніших підприємств цієї галузі, що був заснований ще 1799 року та належав до трійки лідерів з виробництва малої фарфорової пластики в Україні.

На 50-70-ті роки ХХ ст. припадає період розквіту заводу: відкрито новий ливарний цех, збудовано горно для виробів, що виготовлялися методом лиття, спроектовано та збудовано постійну піч для швидкісного випалювання порцеляни, поточну лінію глазурування виробів. А найголовніше, в цей період на підприємстві сформувався не просто штат скульпторів-професіоналів, а колектив професіоналів-однодумців, який оновився за рахунок молодих митців-ентузістів – Олексія Цветкова, Зінаїди Мосійчук, Владислава Щербини, Олександра й Тамари Крижанівських.

Це ж наскільки треба бути залюбленим у свою професію, щоб майже два десятиліття жити в тісному гуртожитку, від якого до найближчого колодязя 200 метрів, прати одяг і мити посуд у річці, готувати на керогазі, взимку обігрівати помешкання дровами й торф'яними брикетами, а до найближчої залізничної станції йти чи не пів дня добрим кроком! Майже повна відсутність цивілізаційних благ не особливо й засмучувала: разом працювали, разом й відпочивали – вудили рибу, грали у футбол, зорганізовували колективні пленери.

У цей період суттєво розширюється тематика порцелянової продукції заводу: традиційні зразки агітаційного фарфору (біюсти політичних і державних діячів, статуетки партизанів, піонерів тощо) доповнюються оригінальними зразками анімалістич-

ного жанру, тема «щасливого дитинства» розробляється з наголосом на буденні дитячі радощі. Естетизація, утвердження й розвиток національної тематики прослідковуються саме наприкінці 1950-х років. Припускаємо, що в цьому є значна заслуга Олександра Крижанівського, який 1958 року був призначений головним художником заводу. Тамара Крижанівська в цей час працювала на посаді головного скульптора підприємства.

Виконання посадових обов'язків передбачало не лише контроль, але й вивчення можливостей забезпечення високого рівня художності продукції, організацію та участь у республіканських, всесоюзних і міжнародних виставках-ярмарках, численні відрядження, з-поміж яких були й закордонні. Та незважаючи на це, Олександр Васильович не лише не став посадовцем-функціонером, але зумів відстояти та зберегти право на індивідуальний творчий процес.

Постійний мистецький пошук – прикметна риса характеру Крижанівського-скульптора. Якщо його ранні твори виконані в руслі канонів соцреалізму не

О. Крижанівський. Погруддя Богдана Хмельницького (фото з Інтернету)

тільки в тематичному плані (наприклад, барельєфи «Гоголь» і «Дискобол», портрети Котовського та Чапаєва), але й з виразним акцентом натуралістичності, яскраво вираженою деталізацією, то в подальшому мистецька деталь поступово відходить на другий план, а головним для митця є об'ємне просторове вираження ідеї.

Крижанівський відмовляється від використання широкої («веселкової») палітри фарб, акцентуючи увагу на пластичних можливостях порцеляни як робочого матеріалу. Дружина Тамара, яка здебільшого займалася розписом його робіт, завжди це враховувала. Крижанівський – майстер цілісної композиції, що характеризується компактним, виразно окресленим силуетом – носієм основного ідейного навантаження. Використання чітких і плавних ліній породжує ілюзію об'ємного малюнка, що не втрачає естетичності при мінімальному використанні зображальних засобів і застосуванні кольорової дихотомії (наприклад, роботи «Дівчина з голубом»/ «Гуленька», «Ескімос з собакою», «Дівчина з книжкою», «Бандурист», трифігурна композиція «Лисички»). Саме завдяки чіткості та

виразності силуету скульптурне зображення оленя авторства Крижанівського стало знаком-символом підприємства.

Важливе місце в творчості скульптора посідала спортивна тема. Вона була своєрідною матеріалізацією давнього захоплення різними видами спорту (волейбол, баскетбол, бокс, футбол), що успішно конкурувало з його мистецькими уподобаннями. Олександр Васильович був не лише непоганим гравцем, але й суддею республіканської категорії з багатолітнім професійним стажем і пристрасним вболівальником до останніх років життя. Тому роботи циклу «Спортсмени» («Боксер», «Спринтер», «Футболіст», «Ковзаняр») займають особливе місце в творчому доробку митця.

Зберігаючи вірність давнім традиціям українського порцелянового мистецтва, Крижанівський сміливо експериментував у цій галузі задля якнайточнішого вираження художнього задуму. Статуетка «Гімнастка», відома в двох варіантах розпису (світла полива та кобальт), – яскраве свідчення естетичних пошуків скульптора. Поєднання класич-

них традицій та модерних віянь забезпечує успішне розкриття авторського задуму. Красу юного тренуваного тіла передано в динаміці виконання гімнастичного елемента – стрибка, в процесі якого стрічка в правиці спортсменки є рівноцінним елементом художнього образу. Змінюється смислове навантаження композиційних складових: саме стрічка, що є ніби природним продовженням руки, стає опорою для тіла, позбавляючи його матеріальності, й творить ілюзію легкого та вільного польоту.

У творчому доробку митця є вази, чайні сервізи, антропоморфні набори для лікеру (наприклад, знаменитий «фарфоровий дует» «Одарка і Карась», 1959 р.), подарункові стилізації козацьких люльок. Дружина Тамара була не лише помічником (особистим художником), але й сама досить активно працювала в цій царині. Вона – автор дуже цікавих робіт анімалістичного жанру («Ведмедик», «Ведмідь з балалайкою», «Фазан», «Птах»), серії на тему дитинства «Перші уроки» (1950-ті-1960-ті роки) тощо.

Задля поліпшення побутових умов 1971 року Крижанівські перебралися до м. Синельниківого Дніпропетровської області, де обоє продовжували трудитися, вийшли на пенсію та відійшли у вічність, залишивши шанувальникам порцелянового мистецтва на спомин справжні перлини.

Ігор ГАВРИЩАК,
доцент кафедри української мови,
Олена ПРОЦІВ,
директорка бібліотеки ТНМУ

ДОБРА СПРАВА

ВИКЛАДАЧІ ТА СТУДЕНТИ НАШОГО ВИШУ ПОСАДИЛИ КОБЗАРЕВЕ ДЕРЕВО

Напередодні відзначення 160-ти річчя перепоховання Тараса Григоровича Шевченка на запрошення громади Товстенецької ОТГ викладачі та студенти науково-краєзнавчої студії

краянин, лауреат Шевченківської премії Роман Лубківський привіз з Казахстану саджанець Кобзаревого дерева в Товсте. 1992 року біля цього дерева встановили пам'ятник Тарасові Шевченку.

«Терполяни» посадили Шевченкову вербу у селищі Товсте.

Перебуваючи на засланні на Кос-Аралі, Тарас Шевченко знайшов на дорозі гілочку верби, посадив її, дбайливо доглядав і незабаром виросло дерево, під тінню якого він полюблив відпочивати. Верба нагадувала нашому поету про Україну. Адже кучеряві верби були окрасою мальовничих українських сіл, милували око на левадах, греблях, понад озерами та ставками. 1961 року відомий поет, наш

Понад 60 років це дерево милувало око мешканців і гостей селища своєю красою, але, на превеликий жаль, торік буревій знищив дерево. Проте місцевим жителям вдалося зберегти гілочку, з якої вони виростили саджанець, який і посадили викладачі та студенти нашого університету.

Тетяна ОПЕР, староста загальноуніверситетського руху «MISERICORDIA»

ПРИСВЯТА

РЕКВІЕМ

Колегам-медикам, які загинули в боротьбі з коронавірусом, присвячую.

Усі віки страждали люди Від пошестей, голоду і війн. Вони приходили зусюди Нежданно й грізно, наче грім. І ось черговий раз природа Явила силу й лють свою, І знов карає всі народи Новою пандемією. Коронавірус нас тестує На твердість духу й спільність дій І мимоволі всіх гуртує У боротьбі на захист свій. Природу нищить ми навчилися

Здобутками цивілізації І в раз черговий поплатились Стражданням і бідою націй. Кажуть, біда одна не ходить, А іншу за руку веде — Так вірус і війна на сході Збратались в лихо нам в одне. Та це не зупинило тих, Хто йшов за покликом серцець,

Хто всупереч усьому зміг Явити вірності вірець, Що не вагались ні хвилини, Хоч знали, що чекає на вас,

Здоров'я і життя людини Було важливіше в цей час. Ви гуманізмом керувались, За серця покликом ішли, На повну силу викладались, Зробили все, що лиш змогли... Врочисту клятву Гіпократу Ви доспівали до кінця, Сповняли все багатократно, Допоки билися серця... На ваше місце інші встали, Щоби продовжити ваш путь, Ваш прапор зронений підняли І з гідністю його несуть. Халати, білизою чисті, Неначе саван, вкрили вас, Прощань не було урочистих — В мішках похоронили вас... Надіюсь, що народ, держава Оцінять гідно ваш порив, Бо ви здобули честь і славу На вістрі перших рубежів. Схиляєм голови в скорботі За тих, що знесли до небес, Тих, що змінили хрест червоний

На чорний похоронний хрест. Спочиньте в спокої і з миром, Продовжать інші вашу путь. Ми ж збережемо повагу щирю, Нам Вашу жертву не забудь!

Дмитро ВІТИК, кандидат медичних наук, доцент

Відповіді у наступному числі газети

СКАНВОРД

1. Ко-зацьке військо				3. Відзна-ка гетьма на				
	4. Части-на світо-вого океану	2.			5. Козмів-ний човен	6. Платеж		7. Видат-ний лікар Київ. Русі
								8. Кро-вносна судина
9. Ко-зацький загін	10. Пласт одно-рідної речовини			11. Щи-риця				12. Авто-матичний пристрій
	13. Бойо-вий клич	14. Знак Зодіаку	15. Рого-цева		16. Бо-рець, силаць	17. Нова економ. політика		
				19. Сотка		20. Роман Олесь Гончара		25. Столиця Південної Кореї
	21. Пора-да, коле-гальний орган	22. Брат Кия		23. Дав-нього грец. драма-тург	24. Ово-чева рослина			
	26. Пер-ший льот-чик			28. Асо-ціація, об'єд-нання	29. Щас-тя фут-боліста		31.	
	27. Оди-ниця яскра-вості							
30. Кит-айська міра довжини				32. Ярмо		33. В'я-зень замку ...		
34. Части на Украї-ни							36. Вісник Бога	37. Ат-мосферне явище
	39. Про-тяжне тварин			40. Франц-свівак	41. Барва	42. Япони-ська гра		38. Хижі-тня, регот-ня
			44. Група з атомів вуглецю і водню				45. Ак-тор	
46. Хім. елемент								
49. При-тока Дунаю							47. Япон-ський одяг	
52. Куд-лай	53. Ши-рока по-пулярність						48. Нога	
55. Запас на чорний день	56. Про-фесіонал	57. В'ет-намська копійка					50. Театра ра	
				62. При-стрій для ловіння звірів		63. Голо-на артерія		54. Слан-ка споро-ва рослина
					64. Про-зора запона			
65. Кон-дитер-ський виріб				66. Ром-ман Г.Тю-тюніка		67. Вими-рює гли-бину моря		
				68. Уро-чистий обід				
				69. Фон		70. Хур-ровий звір		
						72. Фей-хоа		
				73. Амер. космічне агенство				74. Фран-цузьке авто
76. Елек-трична риба	77. Хвоя	78. Мет-рична муз. одиниця			79. До-кумент			75. Занят-тя в школі
				80. Час-тина вибою				
					83. Гра-льна карта			
				86. Стіжок із снопів	88. Німець фізик	89. Танц-крок		84. Рос-художник
	87. Рана						85. Бик	82. Грунто-ва поверх-ня під водою
					91. Не проти			

Відповіді на сканворд, вміщений у № 10, 2021 р.

1. Вітамін. 2. Канкан. 3. Ту. 4. Полуниця. 5. Анти. 6. Нюх. 7. Юта. 8. Тархун. 9. Апельсин. 10. Норка. 11. Риса. 12. ТТ. 13. Ока. 14. НСЖУ. 15. Цистерна. 16. Атлас. 17. Ра. 18. Як. 19. Засмага. 20. Жура. 21. Україна. 22. Яр. 23. Стук. 24. Рай. 25. «Жок». 26. Акробат. 27. Авокадо. 28. Ле. 29. Ноша. 30. їжа. 31. Мала. 32. Аве. 33. «Інтер». 34. НОК. 35. Акр. 36. Біб. 37. Го. 38. Акин. 39. Суниця. 40. Сі. 41. Бі. 42. Адрес. 43. Салат. 44. Обрус. 45. РБУ. 46. Чоловік. 47. Фікус. 48. На. 49. Тім'я. 50. Тил. 51. П'їца. 52. М'ята. 53. Ял. 54. Ура. 55. Уж. 56. Сім'я. 57. Жінка. 58. Оз. 59. Актор. 60. Забїг. 61. Банан. 62. Іл. 63. Цибуля. 64. Софія. 65. Алое. 66. Гол. 67. Унісон. 68. Іво. 69. Ода. 70. Диня. 71. Вид. 72. Она. 73. Син.